

הרע לך שכן צא ולמד מפרעה
 וכל ישראל כלן שנתקנאו ונתנקמו
 בהן ישראל והקב"ה נתקנא
 ונתנהגם בו וכל מחנהו צא ולמד
 ברוך המקום ב"ה שהבטיח את אבותינו וקיים את

מיום שנברא העולם ועד אותה
 שעה וכל אחד נתנין שכרו בין
 טוב לרע שנאמר גדול העצה
 ורב העלילה אשר עיניך פקוחות

על כל דרכי בני האדם לתת
 לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו ואו'
 חלילה לאר מרשע ואו' אל קנא
 ונוקם ה' ומה נשתנה מצרים

הבטחון לבניהם כשם שהקב"ה יהי שמו הגדול
 מבורך לעולם ולעולמי עולמים הבטיח את
 אבותינו שיהא מנגלל ומעביר את חטאתינו
 ואינו משמר קנאה ונקמה בלבבו 'עשות משפט
 בכל ישראל בכל מקומות מושבותם ודברי תורה
 לא ימנע מהם כן הוא מקיים את הבטחון הזה
 אבל הקב"ה משמר קנאה ונקמה בלבבו כדי
 לעשות משפט ברשעי עכו"ם מנין לך תדע לך
 שכן הוא צא ולמד מפרעה וכל מחנהו כי כמו
 שהם כולן נתקנאו והתנקמו בהן בישראל כמו כן
 הקב"ה נתקנא ונתנקם בו בפרעה ובכל מחנהו .
 צא ולמד מיום שנברא העולם ועד אותה שעה
 הוא נותן לכל אחד שכרו בין טוב ובין רע
 (ח) שנא' (ירמיה לב) גדול העצה ורב העלילה
 אשר עיניך פקוחות על כל דרכי בני אדם
 לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו אשר שמת
 אותות ומופתים בארץ מצרים עד היום וגו'
 ותוצא את עמך את ישראל מארץ מצרים
 באותות ובמופתים וביד חזקה ובאורוע נטויה
 ובמורא גדול ותתן להם את הארץ הזאת אשר
 נשבעת לאבותם לתת להם ארץ זבת חלב ודבש
 ויבאו וירשו אותה ולא שמעו בקולך ובתורתך
 לא הלכו את כל אשר צוית להם לעשות לא
 עשו וחקרא אותם את כל הרעה הזאת. אדני ה'
 הנה אתה עושה את השמים ואת הארץ בכחך

מכל כדיונות כולן שנכנס ישראל
 בזוכה באותה שעה היו מצריים
 בלבלכים ואין לך אומה בעולם
 שהיא שמופה בדברים ודברים
 שאינן ראויים וחשודים בכשפים
 ובזמה ובכל מעשים רעים אלא
 מצריים לכד לפיכך בא להם
 תקלה על ידם של ישראל
 והקב"ה מבקש לעשות קורת
 רוח לשמו הגדול בהם משל
 למלך שהיה יושב ומשמר
 מכות אלפים שהיו עוברים
 לפניו עבר לפניו המלך ומחנהו
 ולא עמד עליו שוב עבר אתו
 מחנהו ולא היה להם כלי זין
 ועמד עליו שנאמר משא מצרים
 ואומר נואלו שרי צוען ואומר
 מסך בקרבה ואף לעתיד
 לבא עמך בל העכו"ם ליבטל
 בה, שנא' והיה ביום ההוא
 אשים את ירושלים אבן מעמסה.
 עשר מכות הביא הקב"ה על
 המצריים וכולן לא באו עליהן
 אלא שחשבו על ישראל לעשות
 לפי שכל דבריו של הקב"ה אמת
 ואין מדה רעה יוצאה מלפניו
 אלא מדות טובות ובשביל
 מעשיהן המקולקלין של בני
 האדם מדה רעה יוצאה עליהם
 ואלו הם דם צפרדע כנים ערוב

הגדול ובזרועך הנטויה לא יפלא ממך כל דבר עושה חסד לאלפים ומשלם
 עון אבות אל חיק בניהם אחריהם האל הגדול הגבור ה' צבאות שמו. ואומר
 (איוב לד) חלילה לאל מרשע ושדי מעול כי פועל אדני ישרם לו וכאורה
 איש ימציאנו אף אמנם אל לא ירשיע ושדי לא יעות משפט. ואומר (כזס)
 ה' אל קנא ונוקם ה' נוקם ה' ובעל חמה נוקם ה' לצרו ונוטר הוא לאויביו
 ה' ארך אפים וגדל כח ונקה לא ינקה. (ט) ומה נשתנה מצרים מכל מדינות
 העכו"ם כולן שנכנסו ישראל לתוכה משום שבאותה שעה היו שולטין
 המצרים מסוף העולם ועד סופו והיו מלוכלכין בעבירות הרבה ואין לך
 אומה בעולם שהיא היתה שמופה בדברים מכווערים ודברים שאינן
 ראויין וחשודין בכשפים ובזמה ובכל מעשים רעים אלא המצרים
 בלבד לפיכך בא להם למצרים תקלה על ידם של ישראל והקב"ה

כמו שכתבנו גורי האר"י ז"ל וק"ל: (ח) ומ"ם גדול העצה ורב העלילה נו' והאריך לך כן בסמוק לפי שמל
 אלו סמוקס חוכה שהקב"ה עומן לכל אחד שכרו בין טוב בין רע דוק ותשכח לכן לא הביא הסמוק אל קנא
 הזכר כמורה משום דלא כחיב עס נקמה רק קנאה והאבד"ל מבקש להביא רחיש גס על הקנה וק"ל:
 (ט) ומ"ם מתינת מצרים מ' עד לפיכך נה' להם למצרים תקלה על ידיהם של ישראל כו'. קי מלה לגרום חסו
 טמאה האומיות חלל בילקס וזכר (ק' קצ"ב) גרם לפיכך בג' לישראל תקלה על ידיהם של מצרים ולא
 נהירא בעיני כשניל כמה קטיות חדל וכי כשניל שהמצרים שמוסס הם בכל העבירות יותר מכל העובדי
 טובכים משום הכי ישלמו על ישראל לחמשה חדרבה אישכא ממסנדה משום שכן שמוסין בכל העבירות לריבין
 ישראל לשלם עליהן כמו ששלמו ישראל על שבעה עמים שנאמר ישראל משום שהיו שמוסין בעבירות יותר
 מכל

בנחמא חי'שנא

דבר שחין ברד ארבה השך
מבת בבורות(ילקוט ורלה ד' פ"ג)
ספני מה בא עליהן דם ראו את
ישראל שהיו טובלין מסמותיהן
ובנת ישראל טובלות מן הגדה
ומן המטה אחזו עליהם את
המים שלא יטבלו ויבאו זה על
זה ויפרו וירבו לפיכך הפך
הקב"ה כימיהם לדם 'שנא' הפך
כימיהם לדם והיו המצריים
אומרים לרם לישראל הן לי מים
נתן לו מים והיה דם אמר לו
שתה אתה שתה ישראל היה

מבקש לעשות קורת רוח לשמו הגדול בהן
במצרים . (י) משל למלך שהיה יושב ומשמר
ומכהין ומצפה מהנות אלפים שהיו עוברים
לפניו עבר המלך לפני מהנהו ולא עמדו לפניו
שוב עבר אחר מחנהו ולא היה להם כלי זיון
ועמד עליהן והרגן שנא' (ישעיה יט) משא מצרים
הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים ונעו אלילי
מצרים מפניו ולבב מצרים ימס בקרבו וסכסכתי
מצרים במצרים ונלהמו איש באחיו וגו' אך
אילים שרי צוען חכמי יועצי פרעה עצה
נבערה איך תאמרו אל פרעה בן חכמים אני בן
מלכי קדם וגו' נואלו שרי צוען וגו' ה' מסך
בקרבה רוח עועים והתעו את מצרים בכל מעשהו וגו' ונגף ה' את מצרים .
ואף לעתיד לבוא עתידין כל הבנענים ליבשל בהן (פירוש בשביל ישראל)
שנא' (זכריה יג) והיה ביום ההוא אשים את ירושלים אבן מעמסה לכל
העמים כל עומסיה שרוט ישרטו ונאספו עליה כל גויי הארץ ביום ההוא
נאם ה' אכה כל סוס בתמהון ורוכבו בשגעון ועל בית יהודה אפקח את
עיני וכל סוס העמים אכה בעורון . עשר מכות הביא הקב"ה על המצרים
ובולן לא בא עליהן אלא בשביל הדברים שהיו הושבין על ישראל לעשות
לפי שכל דבריו של הקב"ה אמת מדה כנגד מדה ואין מדה רעה יוצאת
מלפניו אלא מדות טובות ובשביל מעשיהן המקולקלין של בני האדם מדה
רעה יוצאת עליהם ואלו הם דם צפרדע כנים ערוב דבר שחין ברד ארבה
חשך

זיקוקין דנורא ובעורין דאשא

מכל העובדי כוכבים . וע"ק סיף אמר לבי שניקב הקב"ה לעשות קורת רוח לשמו הגדול וקשה מה קורת
רוח הוא זה לשמו הגדול כמה שישלמו עובדי כוכבים המלוכך בכל העבירות שבעולם על ישראל . אבל
לפי הגירסא דין יחא שיש קורת רוח לשמו הגדול אם ישלמו ישראל על המצרים הואיל שהם מליכודים
בעבירות כמו שהיה קורת רוח לשמו הגדול כששלמו ישראל על שבעה עמין שנאריך ישראל מלמד השם
הטוב שנאמר בסמוך כס"ד . וע"ק והלא דברי הילקוט סוהרין אהדיי בראשונה אומר לפיכך בא הקלה לישראל
פל ידיהם של מצרים ואח"כ אמר ואף לעהוד לטוב עמידין העובדי כוכבים ליבשל בישראל וט' . הרי לך
שכל העובדי כוכבים יבוא להם הקלה על ידי ישראל אבל לפי הגירסא דין יחא וק"ל . אבל קשה
למה נרדף הקב"ה להביא הקלה למצריים על ידי ישראל כדי לעשות נחמה רוח לשמו הגדול ע"י שיכנסו ישראל
למעבוד מצרים וכן נרדפין ישראל לנכנס למעבוד החת ידי כל עמי כנגן ואח"כ יבשלו כל הכנענים לעמיד
בשביל ישראל ובי לא יוכל הקב"ה לעשות קורת רוח לשמו הגדול להביא הקלה למצריים וכן לעמוד על כל
הכנענים בלא ישראל ויהיו ישראל יושבים במקומם . לכן י"ל הפירוש של המאמר הזה הוא כדליתא בספר
סונו האריו"ל ח"ל (ד' כ"ח) הענין שאלו מזכירין (י"ח) יותר מתיארת בכל מדי ויון דע כי מצרים היא
לך פתחא יותר מכל הארצות גם דע שוד גלות השכינה מה ענינה בלמימות כי ע"י שון אה"ר נעל מלכות
על קדושה טוך הקליפות ואין להם כח לנאש משם לולא רחמי יתברך שגלה את ישראל לשם לעבד הקליפות
ע"י שטוים שנסם כמו שהיה בעשרה סרוני מלכות להגלות הנצוים ע"י השכינה שהיא עם ישראל בגלות
ויא' מלקטת אוקן הכסומה . ואמנם כל הגאולות שנאלו ישראל כמו מן בגל יון מדי לא הייתה גאולה
שלמה כי עדיין נשארו קלה יעלוה הקדושה שלא יוכלו להחבר לגמרי אך גאולת מצרים היא גאולה שלמה
ממ"ה ויגלו את מצרים כמנהגה שאין בה דנים שלא נשארו שום יעוץ קדושה וכן יהיה לעמוד גאולה שלמה
בכל העולם כי לא יתאר שום יעוץ קדושה בכל העובדי כוכבים אשר הדתו שם . ולכן לא יתאר עוד ח'
ה' אשר העלה את בני ישראל ממצרים כי אם ח' ה' אשר העלה מכל הארצות וגו' . לכן גאולת מצרים
היה אחריה הספק כי עדיין כל שאר הארצות היו עם יעלוה אבל לעמוד יהיה גאולה בני הספק כי לא
ישלך

נוסחא הישנה

חשך מכת בכורות . (ילקוט ואלא דף נו ע"ג) דם מפני מה בא עליהם מפני שהיו רואים את ישראל (טובלים) ממומתן ומחשמיש ממותיהן ובנות ישראל טובלות מן הגדה ומן תשמיש המטה מה עשו המצרים אחזו עליהם את המים שלא יטבלו ולא יבואו זה על זה ולא יפרו וירבו לפיכך הפך הקב"ה את מימיהם לדם (יא) שנא' (סהלס קס) הפך את מימיהם לדם וימת את דגתם והיו המצריים אומרים להם לישראל תן לי מים משלכם נתן לו מים והיה נעשה דם ואמר לו שתה אתה והיה ישראל שותה מים והיה המצרי אומר לישראל נשתה אני ואתה מבלי אחד ונחלקו המים בבלי מים לישראל

ודם למצרים לקיים מה שנאמר (שמות י) למען תספר באזני בנגד ובן בנגד את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתי בם וידעתם כי אני ה' אני נאמן לשלם שכר ודין לפורענות . צפרדע מפני מה אמר להן לישראל: צאו והביאו לנו שקצים ורמשים ונשחק עמהם כמה שאנו רוצים לפיכך הביא הקב"ה צפרדע עד שנשמע קולו מתוך כרסם של מצריים

ודם למצרים לקיים מה שנאמר (שמות י) למען תספר באזני בנגד ובן בנגד את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתי בם וידעתם כי אני ה' אני נאמן לשלם שכר טוב לצדיקים ודין פורעניות לרשעים [בילקוט גרס מה ה"ל בעינים ובכבנים אלא מלמד שאפילו ע"א שבהן היו פולטין ומוציאין דם שנאמר אומרים לען רבי אחס ולאבן את ילדתי (ירמיה ב)]. צפרדע מפני מה בא עליהם משום שהיו אומרים להם לישראל צאו והביאו לנו שקצים ורמשים ונשחק עמהם כמו שאנו רוצים לפיכך הביא הקב"ה את הצפרדעים עליהם (יב) עד שנשמע

זיקוקין דנורא ובעורין דאשא

ישאר שום יעזב בקליפה וזכה סוד גדול שהארצו ישראל להגלות ככל ארבע רוחות העולם כמח"ל כיון שגלם יהודי אחד בין אומם עובדים כוכבים אחת כללו גלו כל ישראל לשם ומלאו כי כל העובדי כוכבים שגלו בישראל . וזה סוד הסמך כי כאשר ראיכם את מצרים היום לא תסיבולו לראותם עוד עד עולם כי למה נאסר דירת מצרים יותר מכל הארצות משום שלא הארץ שום יעזב קדושה ללקחה וזכה חזון כי האל אדס"ד גרם גלותו עד ימות בן דוד . ור"ם מחז"ל אין בן דוד בא עד שיעלו כל השמות שנגזף ואלו ארבעה אומות מצרים בכל יון ארבע הארצות שבקליפה ומצרים היא ראש הקליפה ובכל מקום שגלה אחד מישראל שם הוא בחינת נשמתו לכן גלה לשם כדי להזיאה משם ור"ם הסמך עת אשר שלט האדם באלים לרע לו ולכן גלגה ישראל ממצרים שהארץ ממלכה שפלה שלא נשאר בה שום יעזב וכן יהיה לעתיד ב"ב א"ס עכ"ל בקצור מוסג כי הארץ שם הרבה בכמה סודות מראים . וזכה חזון מאמר החד"א החבר למעלה למה בא חקלה למצרים וכן לעתיד לכל העובדי כוכבים דוקא ע"י שכתבו בכתבם לשעבוד וכן חזון מהו קרם רוח בענין זה לעמו הגדול ואין נורך להארץ בחזרה הדברים כי קל להבין מעצמו ודוק . ומ"ס משל למך ובי' פי' לך הכנן מחוס שטטאו נגדו ולא עשו רצונו כן היה מעשה מצרים וק"ל : (יא) ומ"ס לפיכך הפך את מימיהם לדם שנאמר הפך מימיהם לדם וגו' וח"ל למה נרץ להביא ראייה מספר חסילים למה שכתוב בהדיא בחזרה כיבאר ועוד לקרא ור"ל בחזרה לא מחר רק שהמים שביאור נהפכו לדם לענין פרעה ולענין עבדיו ויהפכו כל המים אשר ביאור לדם והדגט אשר ביאור ממה ויבאש היאור ולא יכלו מצרים לשאת מים מן היאור הרי לך שלא מחר רק מים שביאור אבל החד"א מבקש להוכיח שכל מימיהם נהפכו לדם אפי' אם ישראל נוקן לו מים משל ישראל אפי' אם הוא לישראל שותים מבלי אחד מחלק המים בבלי ישראל שמה מים והמצרי שמה דם . לכן נרץ להביא הסמך מספר חסילים שכתב גסם הפך את מימיהם לדם משמע כל מימיהם לדם משמע כל מימיהם בכלל . ובילקוט גרם בשם החד"א אפי' ע"א שגן היו פולטין ומוציאין דם שנא' בעינים ובכבנים ואין עינים ובכבנים אלא ע"א שנא' אומרים לען רבי אחס ולאבן את ילדתי ולא מלאו כן בחד"א בטוסם שלנו וגרסם הילקוט וכן הוא : (יב) ומ"ס שנשמע קולם של האפרדעים מתוך כרסן של המצריים שהיו אומרים קו לקו . וקשה למה אומרים האפרדעים דוקא מלאם לא לקו מה רע בזה הגשון והלא אין זה שירה של האפרדעים כדאיתא בפרק שירה ע"ס . ובילקוט לא גרם קו לקו אלא

בסוּמא הישנה

שהיו אומרים קו לקו ולא עוד אלא כשהולכין לבית הכסא היו יוצאין ונושכין אותן בנקבין ואין לך בושה גדולה יותר מזה שנת' ושרץ היאר צפרדעים ובכה ובעמך ובכל מצרים אמר לו פרעה למשה בכשפים אתה בא אלי קראו תינוקות של בית רבן ויעשו כיוצא בה ויקרא גם פרעה לחכמים ולמכשפים משה וזחרן ועשו צפרדעים ובמצרים עשו צפרדעים מכאן ואילך אין העולם יכול לבראות פחות מכעדרה כתוב אחד אומר ותעל הצפרדע וכתוב אחד אומר ושרץ היאר צפרדעים כיצד יתקיימו שני כתובים הללו ר"ע אומר צפרדע אחת היתה והיו המצריים מכין אותה במקל והיו מנשרין ממנה צפרדעים עד שנתמלא כל הארץ צפרדעים. אמר לו ר' אלעזר המודעי מה לך אצל אגדה כלך טרברותיך כלך אצל גנעים ואהלות ותעל הצפרדע שיש בו דעה בשעה שהעופות

שנשמע קולם מתוך כרסם של מצרים שהיו אומרים קו לקו. ולא עוד זה לבד אלא כשהיו הולכין לבית הכסא (יג) היו הצפרדעין יוצאין ונושכין אותן בנקביהן ואין לך בושה גדולה יותר מזה שנת' (שמות ז) ושרץ היאר צפרדעים ועלו ובאו בביתך ובחדר משכבך ועל ממתך ובבית עבדיך ובעמך ובתנורך ובמשארותיך ובכה ובעמך ובכל עבדיך יעלנו הצפרדעים. אמר לו פרעה למשה בכשפים אתה בא אלי אקרא לתינוקות של בית רבן ויעשו גם הם כיוצא בו מיד ויקרא גם פרעה לחכמים ולמכשפים ויעשו גם הם כן כמו שמשה ואהרן עשו צפרדעים כן עשו המצרים צפרדעים. (יד) מכאן ואילך אין כל העולם כולו יכולים לבראות בריה שהוא פחות מכעדרה (ט"א) (שטורס) (טו) כתוב אחד אומר ושרץ היאר צפרדעים (פ"ג) נלשון רבים) וכתוב אחד אומר ותעל הצפרדע (פ"ג) נלשון יחיד) כיצד יתקיימו שני כתובים הללו רבי עקיבא אומר צפרדע אחת היתה והיו המצריים מכין אותה והיו מנשרין ממנה צפרדעים עד שנתמלא כל הארץ צפרדעים

זיקוקין דנורא ובעורין דאשא

אלה גרם רק מלה אחת קו קו ומשנה בגליון הילקוט שהוא משל לקול הצפרדעים כשהצפרדעים נשמע קולם כאלו אומרים קו קו הגם שהאמת הוא כן שקולן נשמע כאלו אומרים קו קו מ"ח קשיא מתי ראה ההד"א כזה שהצפרדעים שהיו נהוין כרסן של מצרים נשמע קולם שהיו אומרים קול כמו קו קו והלא כל הצפרדעים שנעולס נשמע קולם כמו קו קו. לכן ג"ל שהגרסא שלנו כגון הוא וההד"א חדש הודיע לנו הגם שכל הצפרדעים שנעולס נשמע קולם כאלו אומרים קו קו אבל אצל הצפרדעים של מצרים נעשה להם כ: שמוסף להם הוא הגמ"ד והגמ"ד המלה אחת שלהם נשמע כאלו אומרים קו קו וסירושו הוא לשון מדה כנגד מדה כמו שפרש"י ז"ל בישעיה בספוק קו לקו זעיר שם ע"ש. לומר שהצפרדעים אומרים שהקב"ה פורע למצרים ע"י צפרדעים מדה כנגד מדה כמו שאמר ההד"א צפרדעים מפני מה הביא הקב"ה עליהם מפני וכו'. הגם שכל העשר מכות היו מדה כנגד מדה כמו שמבאר והולך ההד"א חל"ה לא אמרו קו כל המינים של הערוב או הארבה משום שהצפרדעים שכלל העולם כבד נשמע קולם כמו קו קו ואין חידוש רב בין לשון קו קו לבין לשון קו לקו וק"ל משא"כ בשאר מינים הוה דבר חדש והספוק אחר ח"ן כל חדש תחת השמש. ועי"ל שהצפרדעים הם קודמים למכת הערוב וארבה מן המינים שיש להם קול לכן נפתחו קולם בראשון שהקב"ה נכרע והתקם ממלצרים מדה כנגד מדה ושבו ח"ן מן האורך לערוב וארבה לומר קו לקו: (יג) ומה שאמר שהצפרדעים היו נשמעין על מ"ש למעלה שהצפרדעים היו נשמעין לחוץ כרסן וזעקו כמו שפרש"י ז"ל על הספוק ובכה ובעמך נכנסין לחוץ מעיהם ומרקין ע"ש. וההד"א ראה להפסיק בדבריו לכן מסיים דבריו תהא וזכר קו הביא לראיה מן הספוק על מה שיש לו ספק ורמז מן הספוק וק"ל: (יד) ומה שאמר מכלן ואילך ח"ן כל העולם יוכל לבראות בריה פחות מכעדרה פירוש מכלן ואילך ראה לומר מן מכת הצפרדעים ואילך עד סוף כל העשר מכות שהוא מהכח כנים ואילך ח"ן ההרשומים והמכשפים יכולים לעשות כשפיהם משא"כ במכת דם וצפרדעים עשו הרשומים מלצרים גם כן כשפיהם ובלהמיהם: (טו) ומה שאמר בח"ן כל העולם יוכל לבראות בריה פחות מכעדרה אמרינן בצרק חרבע מיתות אחר רב פפא לר"א האלהים אפילו כמתל נמי לא מני למברי אלא האי מסקיף והאי

תנא רבי אליהו פרקו סדר אליהו רבא

נוסחא הישנה

צמאים ובאין לשתות מן היאר
 ומן האגס קוראין אותן בואו
 שחו ואל תיראו עליהם (גירוז)
 אומר עליהם עוף השמים ישכון.
 ארבעה מיני כנים הביא הקב"ה
 על המצריים ואלו הן ירוקנין
 ירקובות קפויין קפוסות כפיפין
 ונתברדין יעלי המים יעלי שרות
 נמלה אבי אצל אם כניו עכשי'
 וכיבי הדיכוי ביוקי בילי. כנים
 מפני מה באו עליהם ששמו
 את ישראל מכבדי דרכים ובתים
 ושרות ורחובות האיש בית
 האשה והאשה מכבדת בית
 האיש לפיכך הפך הקב"ה את
 עפר מצרים לכנים שנא' ויש
 אהרן את ידו על שלא מינו
 עפר שכתבו. ערוב מפני מה
 אכרו להן צאו והביאו לנו דובי'
 ואירות ורכניסו לבית מלחמתנו
 ונעשה בהן קניגיאות כמה שאנו
 רוצים בדי שיהיו במדרבות

צפרדעים ואמר לו רבי אליעזר המודעי מה לך
 אצל אנדה כלך מדברותיך וכלך אצל נגעים
 ואהלות ומאי ותעל הצפרדע (בילקוט גרם לפור
 דיעט) אלא הרבה מיני צפרדעים הביא עליהם
 הקב"ה. (טו) בשעה שהעופות הם צמאים
 ובאין לשתות מן היאור ומן האגמים קוראים
 אותן ואומרים להם בואו ושתו ואל תתיראו עליהם
 הוא אומר (תהליס קד) המשלח מעינים בנהלים
 בין הרים יהלכון ישקו כל חיתו שדי ישברו
 פראים צמאם עליהם עוף השמים ישכון מבין
 עפאים יתנו קול. (יז) כנים מפני מה בא עליהם.
 מפני ששמו את ישראל מכבדים דרכים ובתים
 ושרות חוצות ורחובות האיש היה מוכרח לכבד
 בית האשה והאשה מכבדת בית האיש לפיכך
 הפך הקב"ה את עפר מצרים לכנים שנ' (סמות ח)
 ויש אהרן את ידו במטהו ויד את עפר הארץ ותהי
 הכנם באדם ובבהמה כל עפר הארץ היה כנים
 עד שלא מצאו את עפר הארץ שהיו מכבדים
 ישראל

זיקוקין דגורא ובעורין דאשא

והאי לא מנפין ופי' רש"י כשהשד נרץ לבריות גדולות עות לו לאספס חבל הקטנה אינו יכול לאספס כיון
 שהם פחות מבעדשה ולכן אמרו התרוממים במכה כנים אלצב חלבים היו וק"ל : (עז) ומ"ש מחי והעל
 האפרדע שיש בה דעה שקרין על העופות נו' ועליהם נאמר עליהם עוף השמים ישכון מבין עפאים יהנו קול
 לפי זה יהיה פי' הפסוק כך עליהם ר"ל על המעופות ישכון עוף השמים ולימתי עוף השמים ישכון על
 המעופות כשעורם יושבים על ענפי חילנות האקראים עפאים ומתיראין לשתות מן המעין אז יהנו האפרדעים
 עליהם קול שירדו מן העפאים שכן ענפי החילנות ויבאו לשתות ולא יחיראו משא"כ לפי הפסוק שחשע
 חופכא בהלה על המעופות עוף השמים ישכון וזה"ל כששאו פורחין על הענפים והעוף יתן קולו ומלפף
 חבל לדעת התמדב"א קאי על האפרדע אלו שהי מלות יתן קול ח"כ לכך נקרא אפרדע שחילק לשהי מלה
 פס"ר ד"ע שיש בה דעה לקרוא על האפור שיבוא לשתות. ובליקוטי מהרי"ל מלאהי ט"א למה נקרא
 בשם אפרדע מ"ל פס"ר ד"ע שהיו יודעים אימה יבא זמן הבקר ושחריה דמהרגמין אפרדע שכל הלילה
 מקרקרת ואומרת שירה ובכך היא שוחקת. וכדומה לזה מלאהי בזהר פרשה פומה ברעיא מהימנא ע"ס
 ח"ל בשעה שאמר דוד חזות לילה אקוס להודות לך מיד אודמן ליה אפרדע אחא וח"ל למה חן משבח נרמך
 למימר חזות לילה אקוס להודות לך וחא כלל לילה לא שכימא לשבחה ליה ולנגנא קמיה וכן איהא בעמוד
 סכ"ו ומסיף שם שאמרה האפרדע לדוד לא עוד דמסריה אלא אח גופאלי על קדושא מימרא דמחרי לכבשן אש
 ט' וכדומה לזה איהא בפרק דרכי רחובות האיש היה מוכרח לכבד בית האשה והאשה בית האיש ע"י מחמר
 ישראל מכבדי דרכים ובתים ורחובות האיש היה מוכרח לכבד בית האשה והאשה בית האיש ע"י מחמר
 זה ישראל האמת מה שהיה קשה לי כל ימי בעורי על משח"ל בפרק קמח דסופה ח"ל ועיבדו מצרים את
 צני ישראל בפרק אר"ש בר נחמתי א"ר יוחנן בפירכא שהיו מחליפין מלאכה לחשים לבשים ומלאכה נשים לאשים
 ופי' רש"י וזה קשה להם מה שלא היו רגילין בכך ע"ל. וכל ימי היה קשה מהר צעני מה שפי' רש"י
 שלא היו רגילין בכך בשלמה מלאכה לחשים היה שפיר עבודת סרך כי דבר ידוע הוא לכל שמלאכה
 אש היא עבודה קשה אל האשה לעשות כי הכל יודעין שמלאכה האיש היא מלאכה קשה ומלאכה האשה היא
 מלאכה קלה. אבל מ"ש שמחליפין מלאכה נשים לאשים קשיא מאי עבודה סרך ומאי עבודה קשה היה זה
 אדרבא זה היה טובה גדולה לאשים שהיו עושין ממנו מלאכה כבדה וקשה ומחמין עליו מלאכה קלה. וכל
 ימי הייתי אומר על פי הדחק שלא היה לי ישוב אחר הייתי אומר מי שמורגל לעשות מלאכה כבדה וקשה
 קשה

נוסחא הישנה

החיצונות ולא יכנסו בתוך בתיהם ויבאו זה אצל זה ויפרו ידו לפי הביא הקב"ה עליהם כל חיות רעות שבעולם עד שיאמרו חמאנו שנא' ויעש ה' כן ויבא ערוב. דבר כבד מפני מה הביא עליהן ששמו את ישראל רועי סוסים רועי חמורים גמלים ובקר וצאן כדי שיהיו במדרות שלא יכנסו לבתיהם ויפרו וירבו לפי' בא עליהם דבר ורבו כל מה שרעו ישראל שנא' הנה יד ה' הויה במקנך עד שלא מצאו בהמה שירעו. שחין מ"מ ששמו את ישראל להחם להם חמין ולהצין להם צונן לפיכך הביא עליהם הקב"ה שחין כדי שלא יגעו במים בין חמין בין צונן שנא' ויקחו את פיה הבבשן ומה היו עושין באותה שעה הולכין ונרחצין במים ונכנסין לתוך בתיהם והרג כל מה שהיו ישראל רועים שנא' (שמות ט) הנה יד ה' הויה במקנך אשר בשדה בסוסים בחמורים בגמלים בבקר וצאן דבר כבד מאד עד שלא מצאו בהמה שירעו אותה. שחין מפני מה בא עליהן מפני ששמו את ישראל שמשים להחם להם חמין ולהצין להם צונן (בילקוט גרס להחם את האוננים ולצנן את החמין) ומה היו עושין באותה שעה הולכין ונרחצין במים ונכנסו לתוך בתיהן בשמחה לפיכך הביא עליהן הקב"ה שחין כדי שלא יוכלו ליגע במים בין חמין בין צונן שנא' (סס) ויקחו את פיה הבבשן ויעמדו לפני פרעה ויורק

זיקוקין דנורא ובעורין דאשא

קסא מחד צעיינו ליטב בטל או לעשות מלאכה קלה וחוה שטון רש"י ז"ל בלשון שאתר חס קסא סיסא שלא סיו רגילין צדק ודומחא זו מליטו בחלחא כדום דוק ותשכח. אכל ג"מ לא סיי' סיי' זה מיושב ומסן צעיי אכל ספספא לפי מאמר המדכ"א א"ש שהיה עבודת סדך ועבודה קסא לפי שזה הדבר הוא קסא מחד צעיי כצרייה שהאיש יחא צריך לשמש את האשה והאשה חסא צריך לשמש את האיש כי אין זה דרך ארץ ודרך העולם וגם אין זה דרך צניעות אלא תולעא וכא לידי עבירה והכאורים רעים אלא קי הוא דרך ארץ כהאיש משמש לאיש ואשה לאשך ואפשר שנס רש"י ז"ל היה מוכין בלשון סחא לפרוש זה כגם מאמר סיסא קסא להס מה שלא היו רגילין צדק עכ"ל ש"מ שטולה קסאי הפעבוד ועבודת סדך כגם שאיש מורגל בדרך כל הארץ ודוק: (יח) ומ"ג י"ד מיני כנים הביא הקב"ה עליהם טי' ומלאחי צירסח סילקום שמיסיס סקסמה שניה ה' כביה של תרעולת וסדולה שניה כביה של אווז עכ"ל ונעסח המדכ"א שלטו חסר הוא זה. ולפי זה יש להקשות לטוס ריהסא לפי מעשל ראשון בין לדעת ר"א בין לדעת רב ספא מ"ס נט' ארסא מיוחא על הפסוק ויאתר ערפה אכנע אלהים הוא אר"א מכאן שאין השד יכול לכרוא צריה פתוחה מעדסס ס"ר ספא האלהים אשי' כגמל לא מני מיברי אלא האי מכניף והאי לא מכניף עכ"ל. א"כ לפי מאמר המדכ"א שאמר סקסמה שניה ה' כביה תרעולת א"כ לפי זה אי' השד יכול לכרוא אוסא לדעת ר"א ולדעת רב ספא אי' יכול השד למכניף אוסא דסא שיהס מודים חס הצרי' הוא גדולה מעדסס או כעטרס לדעת ר"א יכול השד לכרוא אוסא ולדעת ר"א יכול השד למכניף אוסא' א"כ למה אמרו התרעמיס כמכח כנים אכנע אלהים היא אשי' אח"ל שסכרו ערפה או שעורה שהי' בזמן שיש ברכה בעולם שאז חס עדסיס ושעריס גדולס

תנא דבי אריהו פרק ז סדר אליהו רבא

נסחא הישנח

בשמחה ברד מפני מה בא עליהן
 ששמו את ישראל נופעי גנות
 ופרדסים וכל מיני אילנות כדי
 שלא יכנסו לתוך בתיהם שלא
 יפרו וירבו לפיכך הביא הב"ה
 ברד ושבר כל נטעים שנטעו
 ישראל שנא' ויך הברד וגו' רק
 בארץ גושן מקום שהיה חונה
 ניצל שנא' ויסגר לרבר בעירם
 ומקניהם לרשפים. ארבה מפני
 מה ששמו את ישראל זורעי
 חטים וכל מיני קטניות כדי שלא
 יכנסו לבתיהם ויפרו וירבו לפיכך
 הביא עליהם ארבה ואכל כל
 שורעו ישראל שנא' ויכס את
 עין הארץ. חשך מפני מה ברוך
 המקום ברוך הוא שאין לפניו
 משוא פנים פושעים היו בישראל
 באותה שעה חשך למצרים
 וירבו

ויזרק אותו משה השמימה ויהי שחין אבעבעות
 פורח באדם ובבהמה. ברד מפני מה בא עליהם
 מפני ששמו את ישראל נופעי גנות ופרדסים
 וכל מיני אילנות שלא יכנסו ישראל לתוך
 בתיהם ושלא יפרו וירבו לפיכך הביא הקב"ה
 עליהם את הברד ושבר כל הנטעים שנטעו
 שנא' (תהלים עח) יהרג בברד גפנם ושקמותם
 בהנמל ויסגר לברד בעירם ומקניהם לרשפים.
 רק בארץ גושן מקום שהיה חונה ישראל לא
 היה ברד שנא' (שמות ט) ויך הברד בכל ארץ
 מצרים את כל אשר בשדה מאדם ועד בהמה ואת
 כל עשב השדה הכה הברד ואת כל עץ השדה
 שבר רק בארץ גושן לא היה ברד. ארבה מפני
 מה בא עליהם מפני ששמו את ישראל זורעי
 חטים ושעורים ופול ועדשים וכל מיני קטניות
 כדי שלא יכנסו ישראל אל בתיהם ושלא יפרו
 וירבו

זיקוקין דנורא ובעורין דאשא

גדולים כמו שמלטי בפרק סדר תענות אלו ח"ל מעשה נימי שמעך בן שמה שירד נשמי ברכה בלילי רביעות
 ובלילי שנתות עד שהיו חטים ככליות ושעורים כגרעתי זחים ועדשים כדירי זכב וברדו מהם חמטים דוגמא
 לזרזות להודיע כמה התעב גורם מ"מ לא היו גדולים כמו בינה דהא שעורים לעולם הם גדולים מעדשים
 וזאת הברכה הלא השעורים כמו גרעתי זחים וזית עלמו אמרו החכמים ז"ל שהוא כמו חצי בינה לטוב
 ריבא וזלי מושכל ראשון היא קושיא עומה. ואם נכיל היסב לאו קושיא היא כלל דהא הכל יודעים ולא
 יוכלו להכחיש מה שנתחב בנות הארצה שאין בכל העולם כמים גדולים אפי' כמו קטניות וחטים ושעורים
 ועדשים קמים שלו אפילו ח"ל שהם גדולים כל כך בלילה חוקלים בעולם אפי' כמו שעורים ועדשים גדולים
 שזמן הברכה מ"מ הכל מודים שאינה גדולה כמו בינה כידוע לחכמי אמר ח"כ לפי זה אמה מוכרח לאדות
 שסכנים שהיו במצרים שהקטנה שבה היה כבינה היה על ידי גם שהקב"ה ברא בריה חדשה שהיה גם במקור
 גם והוא אחד מעשרה נסים שנעשו במצרים. אם כן לפי זה ח"כ לדעת ר"א אין חשך יכול לברא אולם
 אם ירצה לברא כמים קטנים כעו ששם כדרך כל הארץ שהם קטנים מעדשים אם כן הרי השד אינו יכול
 לברא בריה פחוזה מעדשה ואם ירצה השד לברא גם כן כמים גדולים כמו בינה ח"כ לרדך השד לשטוף
 הפצע ויזה מודים כל החכמים בן חכמי מחקר וחכמי הסדעיים וחכמי התוכה וכל שנעם חכמי העולם
 בפרט חכמי האמת שאין שום בריה בעולם יכול לשטוף הפצע לא כן חכם ולא שד ולא מלאך רק ה"י לבדו
 ז"ל לעולמי עד בידו לשטוף הפצע שהוא ברא את העו: וכידו לשטוף הפצע ע"פ הגם לעשות ים
 יבשה כמו שפעה לישראל בים סוף וז"ל: ליום כמו שפעה. יאושע וק שחר דברים שהאריב בהם ח"ל
 וענין זה ענין עמוק עד מאוד להבין על י"ו. אם כן ממה נפשך לא היה השד יכול לברא חשך לדעת ר"א.
 ולדעת ר"ב שאמר אפי' כגמל אין יכול לברא אלא ה"י חכניף וה"י לא חכניף אם כן גם לדעת ר"ב נאמר
 ממה נפשך אם רוצה השד לחכניף את הכנים קמים שהם כדרך כל הארץ שהם קמים מעדשים ושעורים
 אם חכניף שאין יכול לחכניף בריה שהיא קטנה מעדשה ושעורה ואם ירצה השד לחכניף כמים גדולים כמו
 בינה לא ימצא אולם מסוף העולם עד כופו דהא לא ימצא בכל העולם רק כמים קמים מעדשים ושעורים
 כדמוכח מקדם לדעת ר"א ואולם לא יוכל לחכניף ואולם הגדולים כמו בינה לא ימצא בכל העולם רק
 במצרים לבדה ברא אולם הקב"ה בריה חדשה ע"פ הגם והם כבר כופים ועומדים לכן על כיוסם לריכוס
 רסומי מצרים לארזות לה' לומר אלכע אלהים היו באת כמים בין לדעת ר"א בין לדעת ר"ב דוק כי
 אמת וי"ב וטובן הוא ומתוק כחבקריתין בדובשא: (ט) ומ"ג ברד מ"מ בא עליהם מפני ששמו את ישראל
 נופעי גנות ע' שנאמר ויהרג בברד גפנם ושקמותם בהנמל ויסגר לברד בעירם ומקניהם לרשפים
 לפי שהם מפורש במורה נבדיל כיאודה ועוד לקרא. וי"ל במורה לא חסר רק ששבר כל נטעים וששמו
 סאן ולא הזכיר עץ הארץ ותקמה שם טעמים גפנים ופרדסים ששם קמים הרבה יותר מל עץ הארץ
 שגדלו

ניסוח הישנה

ואור לישראל כדי שלא יאמרו מצרים כשם שהיתה בנו מגפה כך היתה בהם אלו אמרו אם בת היא וחיה אם בן הוא והמתן אותו לולי רחמיו של הקב"ה כבר נתמעטו ישראל באותה שעה דרכו של איש נושא עשר נשים והיו בנים מרובים ואין דרכה של אשה שתנשא אפי' לשני אדם ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים ראה את הדבר כאלו נעשה מכאן אמרו עכו"ם מ"ה העולם נתפסק על המחשבה עד שיעשה מעשה על ידיהן ומפני מה מבעו ישראל בים לפי שנא' ויצו פרעה כאלו נעשה מעשה על ידו אין בו אלא כרוז שנא' ויצו משה ויעבירו קול במחנה נאמר כאן צו ונאמר להלן צו מה אותו צווי כרוז אף צווי האמור כאן כרוז כל הבן הילוד היאורה תשליכהו וכל הבת תחיון כבר נתמעטו שונאיהן של ישראל באותה שעה דרכו של איש לישא עשר נשים ואין דרכה של אשה לישא אפילו שני אנשים ומה היו עושין בני המצרים הרשעים היו הולכין ומחזירין בעירותיהן של ישראל כיון שהיו שומעים קולה של אשה בלידתה הולכים ואמרו

וירבו לפיכך הביא הקב"ה עליהם את הארבה ואכל כל מה שזרעו ישראל שנא' (שמות י) ויעל הארבה עד כל ארץ מצרים וינח בכל גבול מצרים כבד מאד לפניו לא היה כן ארבה כמוהו ואחריו לא יהיה כוויכס את עין כל הארץ ותחשך הארץ ויאכל את כל עשב הארץ ואת כל פרי העץ אשר הותיר הברד ולא נותר כל ידק בעץ ובעשב השדה בכל ארץ מצרים. חשך מפני מה בא עליהם ברוך המקום ברוך הוא שאין לפניו משוא פנים. פושעים היו בישראל שלא היו רוצים לצאת באותה שעה ובחשיה חשך למצרים ואור לישראל מתו אותן הרשעים ונקברו כדי שלא יאמרו המצריים כשם שהיתה בנו מגפה כך היתה בהם. בכוריהם מפני מה מתו מפני שאמר פרעה (שמות ה) בילדכן את העבריות וראיתן על האבנים אם בן הוא והמתן אותו ואם בת היא וחיה לולא רחמיו של הקב"ה אלו אמר אם בת היא והמתן אותה ואם בן הוא וחיה כבר נתמעטו שונאיהן של ישראל באותה שעה לפי שדרכו של איש לישא עשר נשים ולפרות ולרבות מהן והיו בנים מרובים אבל אין דרכה של אשה שתנשא אפילו לשני בני אדם כאחת וגם אינה מולדת יותר כשהיא נשאת לשנים יותר מאלו נשאת לאחד. אבל המילדות לא עשו כן שנא' (סג) ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים וראה הקב"ה את מחשבות פרעה וחשב לו את הדבר כאלו נעשה. (כ) מכאן אמרו עובדי כוכבים נתפסקין על הדבר של מחשבה רעה אבל על המובה עד שיעשה מעשה על ידיהן. ומפני מה מבעו המצריים על ידי ישראל בים סוף לפי שנא' (סג) ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד היאורה תשליכהו אין צו אלא כרוז שנא' ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקודש נאמר כאן צו ונאמר להלן צו מה אותה צווי כרוז אף צווי האמור כאן כרוז. ומה היו עושין בני המצריים הרשעים היו הולכין ומחזירין בעירותיהן של ישראל כיון שהיו שומעין קולה של אשה צועקת בלדתה היו הולכין ואומרין לאבותיהן ובאין

זיקוקין דנורא ובעורין דאשא

נגדו מעמסם ולא נמועים והיה מד"א שאוהם לא נכדו לכן נריך להביא ראיה מתהלים שנגזרו גם נגמס ומלאתם וסקמחתם הקאים מאל ע"י מכה כדל משום ששמו נוסעי נגות כו' מדה כנגד מדה דוק במורה והשכח כדכתיב אמת: (כ) ומ"ט עובדי כוכבים נתפסקין על מחשבה רעה כמעשה ועל מחשבה טובה עד שימשה מפורש בירושלמי דפלא וכן בדרבה מקומות בחלמוד כגלי ומדרש ח"ל מחשבה טובה של ישראל הקב"ה מנרס למעשה נאמר ולחשבי שמו גו' מחשבה רעה חינו מרסס למעשה שנא' הון אס רפיטי כגלי לא ישמע ה' אבל כ"א

כטובדי

נוסחא הישנה

ובאין ונומלין את בני ישראל ומשליכין אותן בנהר. ועל אותה שעה נאמר (ט"ז ב) אחזו לנו שועלים אלו המצריים הרשעים שועלים קטנים אלו בני המצריים וכרמינו סמדר אלו בני ישראל שמשולים ככרם שנא' כי כרם ה' צבאות בית ישראל רבי אלעזר הגדול אומר כרמו של הקב"ה בית ישראל אל הציצין בו ואם הצצת וירדת ונהנית ואכלה כפירותיו סופו של אותו איש ליכרת מן העולם באותה שעה אמר הקב"ה למלאכי השרת לאותה שעה יצרתו אתכם רדו מלפני וראו בני הביבי בני אברהם יצחק ויעקב שמשליכין אותו בנהר ירדו מלפניו מבוהלין ועומדין במים עד ארכובותיהן ומקבלין ישראל ומניתן על פי הסלעים וה' מוציא רדים מן הסלעים ומניקן אותן שנאמר ויניקוהו רבש מסלע גזרה שניה שגזר פרעה כל מי שאינו משלים מתכונת הלבנים והיו בונין אותה בבנין תחת השורה של לבנים והקב"ה משמיע קולו בתוך מצר' על נפשות ישראל שיוצא' לבנים כצפור נודדת מן קינה שנאמר נפשנו כצפור נמלטה מפח יוקשים ואומר עזרנו בשם ה' עושה שמים וארץ בדעתו

היה
(כא) ויוצאין ממנו כצפור
כצפור נודדת מן קינה כן
איש נודד ממקומו ואומר (תהלים קכד) נפשנו כצפור נמלטה מפח יוקשים הפח נשבר ואנחנו ומלמנו עזרנו בשם ה' עושה שמים וארץ .

זיקוקין הנורא ובעורין דאשא

צענדי כוכנים מחסבה טוביה אינו מרעיה למעשה טה' ועד מעלי שמשא הוא משהדיר להלכותיה ולא כתיב וסוניה מחסבה רעה מרעיה למעשה דכתיב מחסם אחיך יעקב אשר הרגו עשו כיון שחטב עליו להרגו מעלה עליו כאלו הרגו עכ"ל . וז"ל למה לא הביא רחיה מפרעה שחטב ככאן וי"ל לפי שלא חקר כסירתו כפסוק מש"כ כתיב עשר צענודיה מרעיה כהדיא כפסוק וכן מצינו שלמדו מלכן שחטבה רעה מרעיה למעשה מסוה שחפורש גם כן הפסוק שאמר ארמי אובד אזי כיון שחטב להרגו מעלה עליו כאלו הרגו וק"ל : (כב) ומ"ש שנמלטו ישראל מן החם הננין כמזרים בו והביא רחיה מן הפסוק הזה נאשנו האבור מלמיה נו' וז"ל בזה הפסוק הוסיף רמזו שקאי על הענין של מזרים וז"ל עין הוא כי כל עניני מזרים רמזו בזה המזמור ובכל המזמור הזה נאמר עניני ישראל כמזרים כמו שכתב ההגדל"א דהא כבר ידעת מה שחפורש כמזרים ומאמר חז"ל כפרת ההגדל"א כי שלג גזירות גזר פרעה כהתלה גזר להמית את בני ישראל כשעת לידתן וכמלכה

גמרא הישנה

של הקב"ה שיעלה גילום הנגר
 ויאבד את מצרים כולו ברוך
 המקום ב"ה שאין לפניו משוא
 פנים פושעי' היו בישראל באותה
 שעה ואומר בכריחה אנו
 בורחים כדרך שבני אדם בורחים
 ואין בו כח להציל מיד אמר
 הקב"ה למשה דבר אל בני
 וישבו גו' פי החירות מצד אחד
 ומצרים מצד אחד מצד אחד
 אחד ובעל צפון מצד אחד
 וישראל באמצע אראה אותם אם
 יש בידי להציל אם לאו שנא'
 ופרעה הקריב וישאו בני ישראל
 את עיניהם הא למדת שאמר
 הקב"ה למשה מה תצעק אלי
 דבר אל בני ישראל ומה היה
 מחשבה של מצרים גרדוף
 אחרים ונשיג אותם ונתנאה
 עליהם ונשליך אותם בים על
 אותה שעה הוא אומר אז ישיר
 משה עזי וזמרת יה' ה' איש
 מלחמה מי כמוך באלים ה' מי
 כמוך כיוצא בדבר אתה אומר
 אל סנחריב מלך אשור שנתקנ'
 ונתנקם בהם בישראל והקב"ה
 נתקנא ונתנקם בו וכל מהנהו
 בקנאה ובנחמה ובעלייה בגאווה
 בקנאה מנין שנא' אל קנא ונקום
 ה' ובנקמה מנין אל נקמות ה'
 אל נקמות הופיע בעלייה מנין
 שנא' גדול העצה רוב העלייה

והיה בדעתו של הקב"ה שיעלה גילום הנגר
 ויאבד את מצרים כולם אחרי שיצאו ישראל
 ממצרים משום שהשליכו את בני ישראל
 ליאור ומפני מה הטביעם בים סוף ברוך המקום
 ברוך הוא שאין לפניו משוא פנים פושעים היו
 בישראל באותה שעה והיו אומרים בכריחה
 אנו בורחים כדרך שבני אדם בורחים ואין בו
 כח להציל מיד אמר הקב"ה למשה (שמות יד)
 דבר אל בני ישראל וישבו ויחנו לפני פי
 החירות בין מגדול ובין הים לפני בעל צפון
 נכחו תחנו על הים ואמר פרעה לבני ישראל גו'
 סגר עליהם המדבר פי החירות מצד אחד
 ומצרים מצד אחד מגדול מצד אחד ובעל צפון
 מצד אחד וישראל באמצע ואראה אני אותם
 אם יש כח בידי להציל אותם אם לאו שנא'
 (סס) ופועה הקריב וישאו בני ישראל את
 עיניהם והנה מצרים נוסע אחריהם וידאו מאד
 ויצעקו בני ישראל אל ה' . באותה שעה אמר
 הקב"ה למשה (סס) מה תצעק אלי דבר אל בני
 ישראל ויסעו מה היה מחשבה של המצריים
 באותה שעה גרדוף אחר ישראל ונשיג אותם
 ונתנאה עליהם ונשליך אותם בים . על אותה
 שעה הוא אומר (שמות טו) אז ישיר משה וגו'
 עזי וזמרת יה' וגו' ה' איש מלחמה וגו' מי
 כמוך באלים ה' מי כמוך עד סוף השירה .
 (כג) כיוצא בדבר אתה אומר על סנחריב מלך
 אשור שנתקנא ונתנקם בהם בישראל והקב"ה
 היה

ויקוקן דנורא ובעורין דאשא

וכשרה של עשו האילות כן כי יראו את האלים גזר אחר כך כל הפן היעוד היאורה משליכוהו והקב"ה
 הילם על ידי המלאכים שמקבלין אותם מעל גיי המים והקב"ה הניקם דין השלטים כמדבר בו' ואחר כך גזר
 לבנות את ישראל חתה האורה של לבנים כנפץ והקב"ה הילם על ידי ששבר הפנין ובני ישראל חזנו
 כלומר המלח שמתעורר בו' . וכל אלו השלטים שגזר פרעה על ישראל וכל הני' הלוח שהילם
 הקב"ה בכל גזירה וגזירה מפורש במזמור הזה כסדר על רהשון רחשון ועל' אחרון אחרון . כעד הגזירה
 ראשונה שגזר פרעה להמית את הילדים בשעת לידתם והקב"ה הילם מיד פרעה על זה שגזר דוד להקב"ה
 כמו שאמרנו ישראל ואחר שיר המעלות לדוד לולי ה' שהיה לנו יאמר נא ישראל במצרים לולי ה' שהיה לנו
 נקום עלינו אדם זה פרעה אזי חיים בלענו בתרוח הפס' כמו ר"ל כשהיה חיה קף פירש בו' אז גזר עלינו
 ללכת אחרת אלהים אלהים בשעת לידה לולי רחמי ה' ורחמי עלינו שהילם אחריו וקן בלב גזר עלינו
 שלא לשמוע אל פרעה . וכעד הגזירה שניה שגזר פרעה להשליך את עזי ישראל למים על זה אמר אחר כך
 לולי רחמי ה' וחמלתי עלינו אזי המים שטפטו נחלה עבר על יאשו אזי עבר על נפשו המים הזדונים כדרך
 ה' שלא נהנו ערף למיטה . וכעד הגזירה השלישית שגזר פרעה לבנות את בני ישראל חת הבנין והקב"ה
 הילם ששבר הבנין והם ומלכו כלפזור משה הנשבר . על זה אמר נפשו כלפזור וילכו משה ויקום הפה נשבר
 ואחזו מלמנו עזרו בשם ה' עשה שמים ואלך ודוק כי נתון ואחזו הוא : (כג) וחי' שיואל דברת הרה
 אומר על סנחריב מלך אשור בו' . פי' זה קאי על מ"ש ביום הפרק הזה שכל מי שהוא מתקנא ומתקנא
 אחר רבי שמעון כההיא שעתא דהו קיימין ישראל על ימא והו אמרי שירחא אהגלי קב"ה עלייהו וכל
 רחיבו וחילוי בנין דידעונו מלכיהון די עבר לון כל איונו נסין ובגורין וכל מד ומד יעד ואהתכל מה
 דלא יעדו ולא אסתכלו סחר כביאי עלמא דאי חיימא דלא יעדו וכל ארבעין האמחא עילאה . מן שירחא
 דא חמתי דכולהו כחמחתי אסתכלו וידיעי עלין ואמרי . דאי ללא הכי . היך אמרו וכולהו מלין אחרים .
 דלא חמתי עלין אלין ומה דאמר דא אמר דא ולא אקדים מלה דא אלא כולא שסקומו
 חסא ורוחא קדושא כבומא דכל מד ומד ומלין אחרתו וכולהו כליכו נפקין ממפומא מד . ואפי' עובדין
 דכמתי אמרוהו הו אמרי שירחא כולהו כחדא והו חמאן כולהו מה דלא חמא יוספאל כביאה . וע"כ הו

תורת
מסכת

שער תיקון ליל שביעי של פסח המפקד

כולנו מסתכלן כזילו חזן עינא בעינא . וכד סימו מלין כוללו ומתכנסן כנפשייהו ותאזנין למחמי ולאסתכלא ולא הוו בעאלן לנטלא מחמין ומפניאוח מילאוחתא כההיא שעתא חמר משה לקב"ה כדיר מפניאוח מילאוחתא לא בען לנטלא מן ימא מה עבד קב"ה אסתים יקריה לבר למדכרזא ומחן אהגלי ולא אהגלי . חמר משה לישראל כמה זימנין לנטלא מחמין ולא בען . עד דאחזיו לון זיוא יקרא דקב"ה כמדכרזא כדיר מפניאוח מילאוחתא ורעותא לאסתכלא כטיל לוןמסע"ד ויסע משה את ישראל מים סוףויאלו אל מדבר סור . מלי מדבר סור . מדכרזא דהוי בעאללאסתכלא ביה זיוא יקריה דמלאק קרישא וע"ד חיקרי מדבר סור לאסתכלאוחתא ע"כ : והנה אשוי מעשה כליל זה מיררו אנומניו בים סוף ועברו בו כמרהב . לקרוא ולטות סדר הזה : אומר (כפ' בראשית) . בראשית ברא עד אשר ברא אלהים לבשות (תמלא בתיקון ליל שבועות) ואומר (כפ' בשלח) ויהי בשלח עד כי אזי ה' רפאך (סס) ואח"כ אומר זה

פרשת חקק או ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו נה : באר הפרוה שרים כרוה נדיבי העם במחוקק במשענותם : ומדבר מתנה וממתנה נחריאל ומנחריאל במות : ומבמות הגיא אשר בשרה מואב ראש הפסגה ונשקפה על פני הישימון :

ויכן ויהי ככרות משה לכתוב את דברי התור' הזאת על ספר עד תמס : ויצו משה את הרוים נשאי ארון ברית יהוה לאמור : לקח את ספר התור' הזה ושמתם אותו מצד ארון ברית יהוה אלהים והיה שם כך לעד : כי אנכי ידעתי את מריך ואת ערפך הקשה הן בעודנו חי עמכם היום ממרים היתם עם יהוה ואף כי אחרי מותי : הקהילו אלי את כל זקני שבטיכם ושטריכם ואדברה באזני'האת הדברי'האלה ואעיר'כם את השמ'ואת הארץ: כי ידעתי אחרי מותי כי השחת תשתתוןוסרתם מןהדרך אשר צויתי אתכם וקראת אתכם הרעה באחרית הימים כי תעשו את הרע בעיני יי דהעיסו במעשה ידיכם : וידבר משה באזני נה כהר ישראל את דברי השירה הזאת עד תמס :

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי : יערוך כמטר לקחי תול כמט אמרתי כשערים עלי דשא וכרביבים עלי עשב : כי שם יי אקרא הבו גודל דאלהינו . הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אר אמונה ואין עול צדיק וישר הוא : שחת לו לא בניו מוצם דור עקש ופחתהווי : היתהוה תגמרו זאת עם נבר ולא חכם הרוא הוא אביך קנך הוא עשך ויכוונך : זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור שאר אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך : בהנחל עליון גוים בהפיריו בני אדם יצב נבלות עמים למספר בני ישראל . כי חק יי עמו יעקב חבל נחלתו : ימצאהו בארץ מדבר ובתוהו ילכו ישמון יסוככנהו יבוננהו יצרנהו כאישון עינו : כנשר ועיר קנו עד גזוליו יהוה יפרש כנפיו יקחהו ישאהו על אברתו : יי ברד ינחמו ואין עמו אל נבל : ירכבהו על במותי ימיר ו ארץ ויאכל תנוכות שדי וינקהו רבש מסלע ושמן מחלמיש צור : חמאת בקר וחלב צאן עם חלב כרים ואילים בני בשן ועתודים עם חלב כריות חמה ודם ענב תשתה חמר . וישמן ישורון ויבעש שמנת עבית כשית ויטש אלוה עשהו וינבר צור ישועתו . יקנאהו בזרים כתועבות יקעיסהו : יזבחו לשדים לא אלוה אלהים לא ידעום חרשים מקרוב באו אל שערום אבותים . יצור ירקה תשי ותשכח לא מהולדך : יורא יי וינאץ מבדע בניו ובנותיו . ויאמר אסתיהמה ביה אראה מה אחרותם כי דוד תהפכות המה כגים לאמין בם : כי קנאונו בלא אל כעמוני בהבלידים ויוני אקניאם ברא עם כגוי נבל אכעיסם : כי אש קרחה באפי ותקד עד שאול תחתית ותאכל ארץ ויבלה ותלהט מוסדי הרים : אספה עלימו רעות חצי אכלה בם : מוי רעב ולחמי רשף וקטב מרירי ושן בהמות אשלה בם עם חמת וחלי עפר : מחוץ תשכל הרב ומחררים אימה גם בחור גם בתורה יונק עם איש שיבה : אמרתי אפאיהם אשביהה מאנוש זכרם : לולי כעס אויב אגור פן ינכרו צרימו פן יאמרו ידנו רמה ולא יי פער כל זאת : כי גוי אבר עצות המה ואין בהם תבונה : דו חממו ושבילו ואת יבינו לאחריתם:איכה ירודהו אחר ארף ושנים ינימו רבבה אם לא עם צורם כפרם יהוה הסגרים : כי לא כצורנו צורם ואויבינו סלירים : כי טגפן סדום גסגס ומשטרות עמורה ענבמי ענבי רוש אשכלות מרות דמו : חמת תנינם יינם וראש פתנים אכור : הדא הוא כמים עמרי חתום באוצרותי : די נקם ושלם לעת תמוט רגלם כי קרוב יום אדם וחש עתדות דמו : כי ידן יי עמו ועל עבריו יתנחם כי יראה כי אזלת יד ואסס עצור ועוזב : ואמר אי אלהימו צור חסיו בו : אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכים יקומו יעורכם יהי עליכם סתרה : ראו עתה כי אני הוא ואין אלהים עמי : אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא ואין מירי מצוי : כי אשא אל ישמים ידוואמרתו חי אנכי לעולם : אם שנותי ברע חרבי ותאחיזי במשפט ידי אשיב נקם לצרי ולמ שנאי אשדם : אשכיד חצי שדם וחרבי תאכל בשר סדם חלך ושביה מראש סרעות אויב : הרנינו גוים עמו כי דם עבריו יקום ונקם ישיב לצריו וכפר אדמתו עמי :

כרבה ויער משה מעיבות מואב אל הר נבו ראש הפסגה אשר על פני ירחו ויראהו יי את כל הארץ את הגלעד עד דן : ואת כל נפתלי ואת ארץ אפרים ומנשה ואת כל ארץ יהודה עד הים הארזון : ואת הגלב ואת הכנר בקצת ירחו עיר התמרים עד צוער : ויאמר יי אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאבותי ויאמר יי בארץ מואב על פי יי ויקבורו אתו בניא בארץ מואב מול בית סעור ולא יימת שם משהעבד יי בארץ מואב על פי יי

שער תיקון ליד שביעי של פסח המפקד רסד

ידע איש את קבורתו עד היום הזה: ומשה בן מאה ועשרים שנה במותו לא כהתה עינו ולא נס דחה ויבכו בני ישראל את משה בערכות מואב שלשים יום ויתמו ימי בכי אבל משה: ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי ספק משה את ידו עליו וישמעו ארזו בני ישראל כאשר צוה יי את משה: ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו יי מנים אל מנים: לכל האותות והמופתים אשר שרתו יי לעשות בארץ מצרים למרעה ולכל עבדיו ולכל ארצו: ולכל היר החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל:

נביאים יהושי אז ידבר יהושע ליי ביום תת יי את האמורי לפני בני ישראל ויאמר לעיני ישראל שמש בנבעון דום וירת בעמק אירון: וידום השמש וירת עמר עד יקום גוי אויביו הרא הוא כתובה על ספר הישר ויעמוד השמש בחצי השמים ולא אץ לבא כיום תמים: ולא היה כיום ההוא לפניו ואחריו לשמוע יי בקור איש כי יי נדחם לישראל:

טופטים ה ותשר דבורה וברק בן אבינועם ביום ההוא לאמר: בפרוע פרעות בישראל בהתנרב עם ברכו יי: שמעו מלכים האוינו רחנים אנכי ליי אנכי אשירה אומר ליי אלהי ישראל: יי בצאתך משעיר בצערך משרה אדום ארץ רעשה גם שמים נספסו גם עבים נאספו מים הרים נודו מסני יי זה סיני מסני יי אלהי ישראל: בימי שמגר בן ענת בימי יעד חדרו ארחות והולכי נתיבות ירכו ארחות עקלקלות: אהרי פרוזן בישראל חדרו ענן שקמתי דבורה שקמתי אם בישראל: יבחר אלהים חדשים אז לחם שערים מגנאם יראה ורומח בארבעים אסף בישראל: לבי לחוקקי ישראל המתנדבים בעם ברכו יי רוכבי אתונות צחורות יושבי על מדין והולכי על דרך שיחו: מקור מתצצים בין משאבים שם יתנו צדקות יי צדקות פרוזנו בישראל אז ירדו לשערים עם יי: עורי עורי דבורה עורי עורי דברי שיר קום ברק שבה שביך בן אבינועם: אז ירד שרוד לאדירים עם יי ירד די נבכורים: מני אפרים שרשם בעמק אחרך בנימין בעמקך מני מנור ירדו מחוקקים ומזוכזוכן משכים כשכם סופר: ושירי ביששכר עם דבורה ויששכר בן ברק בעמק שדה בנגדו בללגות ראובן גדולים חקקי לב: למה ישבת בין המשפתים לשטוע שריקות פדרים למגנות ראובן גדולים חקקי לב. נלעד בעבר הירדן שכן ודן למה יגור אניות אשר ישב לחוף ימים ועל משרציו ישכון: זכרון עם חרף נפשו למות ונפתלי על מרומי שדה: באו מלכים נדחמו אז נדחמו מלכי כנען בתענד על מי מגדו בצע כסף לא לקחו: מן שמים נדחמו הכוכבים ממסלותם נדחמו עם סיסרא: נחך קישון גרסם נחך קדומים נחך קישון תדרכי נפשי עוז: אז הלמו עקבי סוס מדהרות דהרות אבירני: אורו מרוז אמר מלאך יי אורו ארור יושביה כי לא באו לעזרת יי לעזרת יי בגבורים: תבורך מנשים יעד אשת חבר הקיני מנשים באוהל תבורך: מים שאל חרב נתנה בססר אדירים הקריבה חמאה: ידה ליתר תשלחנה וימינה להלמות עמלים והלמה סיסרא מחקה ראשו ומחצה ותלפה רקתו: בין רגליה כרע נפר שכב בין רגליה כרע נפל באשר כרע שם נפל שרוד: בעד החלון נשקפה ותיכב אם סיסרא בעד האשנב מדוע בשש רכבו לבא מדוע אחרו פעמי מרכבותי: חממת שרותיה תעננה אף היא תשיב אמריה דה: היא ימצאו יחלקו שלך רחם רחמתיים לראש גבר שלך צבעים לסיסרא שלך צבעים רקמה צבע רקמתים לצוארי שלך: כן יאברו כל אויביך יי ואוהביו כצאת השמש בנבחרתו ותיקטם הארץ ארבעים שנה:

סמואל א ב ותתפלל חנה ותאמר עדין לבי ביהוה רמה קרני ביהוה רחב סי על אויבי כי שמחתי בישועתך: אין קדוש כיהוה כי אין בלחך ואין צור כאלהינו: אל תרבו תדברנו גבוהה גבוהה יצא עתק מסיכם כי אל דעות יהוה וכו נתכנו עלילות: קשת נבורים חתים ונכשלים אורו חיל: שבעים בלחם נשכרו ורעבים חדרו עד עקרה ילדה שבעה ורבת בנים אומללה: יהוה מצית ומחיה מוריד שאור ויעד: יהוה מוריש ומעשיר משפיל אף מרוטם: מקים מעפר רד מאשפות ירים אביון להושיב עם נדיבים ונמו כבוד ינחלם כי ליהוה מצוקי ארץ וישת עליהם תכל: רגלי חסידיו יסורו ורשעים בחושך ידמו כי לא בנת יגבר איש: יהוה יחתו מריביו עליו בשמים ירעם יהוה ידיו אפסי ארץ וישן עוז למלכו וירם קרן משיחו:

סמואל ב כז וידבר דוד ליהוה את דברי השירה הזאת ביום הציר יהוה אותו ספק כל אויביו ומכף שאור: ויאמר יהוה סלעי ומצודתי ומפלט לי: אלהי צורי אחסה בו מגני וקרן ישעי משגבי ומגוסי מושיעי מחמס תושיעני: מהולך אקרא יהוה ומאויבי אושע: כי אפסוני משברי מות נחלי בריעד יבעתוני: חבלי שאור סבוני קדמוני מוקשי מות: בצר לי אקרא יהוה ואל אלהי אקרא וישמע מהיכלו קולי ושוועתי באזוני. ויגעש ותרעש הארץ מוסדות השמים ירגזו ויתנעשו בי חרה לו: עלה עשן באפו ואש מפיו תאכל נחלים בערו ממנו: ויש שמים וירד ופלת חתת רגליו: וירכב על כרוב ויעוף וידא על כנפי רוח וישת חושך סביבותיו סוכות חשרת מים עבי שחקים: מנונה נגדו בערו נחלי איש ירעם מן שמים יהוה ועליון יתן קולו: וישלח חצים ויפצם ברק ויהבו: ויראו אפיקי ים יגדו מוסדות תכל בנערת יהוה ממשעת רוח אפו: ישלח ממרום יקחני ימשני טמים רבים: יעירני מאויבי עז משונאי כי אמצו ממני: יקדמוני ביום אידיו ויהי יהוה מישען לי: ויוצא למרחב אותי יחלצני כי חסן בי: יגמלני יהוה כצדקתי נבור ידי ישיב לי: כי שמרתי דרכי

דרכי יהוה ולא רשעתי מאדהי: כי כל משפטיו נגנדי וחקותיו לא אסור ממנה ואהיה תמים לו ואשתמרה מעוני: וישב יהוה לי בצדקתי כבורי נגנדי עיני: עם חסיד תתחסד עם גבור תמים תחמם: עם גבר תתבר ועם עקש תתפל ואת עם עני תושיע ועיניך על רמים תשפיר: כי אתה נרי יהוה ויהוה יגיה חשכי: כי בכה ארוץ גדוד באדהי אדרג שור: האל תמים דרכו אמרת יהוה צרום מן הוא לכל החוסים בו: כי מי אל מבלעדי יהוה ומי צור מבלעדי אדהינו: האל מעוני חזק ויתר תמים דרכי משוה רגלי כאילות ועל כמותי יעמ דני: מלמד ידי למלחמה ונתת קשת נחושה ורועות: ותחן לי מנן ישעך ונותןך תרבני: תרחיב צעדי תחתני ולא מערו קרסולי: אררפה אויבי ואשמדם ולרא אשוב עד כרותם: ואכלם ולא אמחצם ולא יקומן ויפלו תחת רגלי: ותזוני היד למלחמה תכריע קמי תחתני: ואויבי תחה לי עורף משנאי ואצמיתם: ישעו ואין מושיע אל יי ולא ענם: ואשחקם כעפר ארץ כמים חוצות אדקם ארקעם: ותפלטני טריבי עמי תשמרני דראש גוים עם לא ידעתי יעבדוני: בני נכר יתכהשו לי לשמוע און ישמעולי: בני נכר יבוכו ויחגרו מסמנרותם: חי יי וברוך צורי יזים אדהי ישעי: האל הגוהן נקמות לי ומוריד עמים תחתני: ומוציא מאויבי ומקמי תרוממני מאיש חסמים תצילני: על כן אודך יי בגוים ולשמך אומר מגדיל מגדול קרי ישועות מלכו ועושה חסד למשיחו לדוד וזרעו עד עולם:

יסעיהל ויהי אור הלכנה כאור החמה ואור החמה יהי שבעתים כאור שבעת הימים ביום חבש יהוה את שבר עמו ומחץ מכתו ירפא: הגה שם יהוה בא ממרחק בווער לאו וכבוד משאה שפתי מלאו ועם ולשונו כאש אכלת: ורוחו כנחל שוטף עד צואר יחצה להגפה גוים בנפת שוא ורסן מתעה עד לחיי עמים השיר יהיה לכם כלי התקדש חג ושמחת רבב כהורך בחריב לבוא בהר יי אל צור ישראל:

לומר ננומוו סיר ליום השנים ה' מלך הודו לה' (סהלס קו) סיר הסירים וחס"כ לומר זה:

פסחים פרק י ערבי פסחים סמוך למנחה לא יאכל אדם עד שתחשך ואפי' עני שבישראל לא יאכל עד ש"ס. ולא יפתחו ל' מד' כוסות של יין. ואפי' מן התמחוי: (ג) מזוגו לו כוס ראשון בש"א מברך על היום ואח"כ מברך על היין. ובה"א מברך על היין ואח"כ מברך על היום: (ג) הביאור לפניו רוקח חזרת מברך בחזרת. עד שמיניע לרפרערת הפת. הביאו לפניו מצה וחרות וחרוסת ושני תבשילין. אע"פ שאין חרוסת מצוה. ר"א בר צדוק או' מצוה. ובמקדש היו מביאים לפניו נופש של פסח: (ד) מזוגו לו כוס ב'. וכאן הבן שואל ראב"ו ואם אין דעת בבן אביו מלמדו. מה נשתנה הליכה הזה מכל הליכות שבכר הליכות אנו אוכלין חמץ ומצה. הליכה הזה כמו מצה. שבכר הליכות אנו אוכלין שאר ירקות. הליכה הזה מרור: שבכר הליכות אנו אוכלין בשר צדי שלדוק ומבושר. הליכה הזה כרו צדי: שבכר הליכות אנו מטבילין פעם אחת. הליכה הזה שתי פעמים: ולפי דעתו של בן אביו מלמדו מחליך בגנות ומסיים בשבח ודורש מארמי אונד אבי עד שיגמור כל הפרשה כלה: (ה) ר"ג ה' אומר כל שלא אמר ל' דברים אור בחסמ ר"א יצא ידי חובתו. ואלו הן. פסח מצה מרור פסח על שום שפסח המקום על בתי אבותינו במצוה מצה על שום שנגאלו אבותינו ממצרים. מרור על שום שמררו מצריים את חיי אבותינו במצרים בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים שנא' והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי נצאתי ממצרים: לפיכך אנחנו חייבים להודות להלך לשבח לפאר לרום להדר לברך ללדק ולקדם למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו. הוציאנו מעבודת רחיות מינון לשמחה ומאכל ליו"ט ומאפיר' לאור גדול ומשעבדנו לגאול' ונאמר לפניו הללוהם (ו) עד היכן הוא אומר. בש"א עד אם הבנים שמהה. וחס"כ עד חמישי למעינו מים ורחוהם בגאולה: רבי טרפון אומר אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים ואינו חותם ר"ע אומר כן ה' אדהינו ואלהי אבותינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום שמהם בבנין עירך וששים בעבודתך ונאכלך שם מן הזבחים ומן הפסחים כו': עד ברוך אתה ה' גאל ישראל: (ז) מזוגו לו כוס שלישי מברך על מזוגו רביעי' גומר עליו את ההלל. ואומר עליו ברכת השיר

פרק י למנחה קטנה. וזוהי נמשע שעות ומחלה ומסוין. היינו חלי שעה מקודם: לא יאכל מלך עשירה. דשאר מלך אסור מכוונת. וזכר מלכסלס מורה כל היום. רק שלא ימלא כוסו מתי: עני. שאין דרכו לסבס: זיסס. מלא לריך ספיכה ולא מרור: כהמחוי. הוא קטרם שנותים סס כ"כ"ג מתאכלס לעניים: (ג) על כוס. כקידוס דחמלה כל היום וחל"כ כיון. ותו דיום גורס לייך ביצה: על כיון. דחזיר קודם ותו דיון גורס לקודם שיאכר: (ג) ירוקת. כדי שישיגלס חמינוק דליין דר' לחללן קודם לעיים: מזרח. מתרררעטין ל'מטנל. ר"ל לפי' אין לו ידקות רק מזרח. ויכולו השחח לכיכר' לתמוקות. ובאכילס דר' כתיאכלו אחר כתיאכל על ירך חל. ובאכילס ה' ירך על חילתל מרור. יו"ט נפסי' ועל חילתל מרור: לפרסרה. ה"ג לפרר לת כפת. ר"ל על שמייע השסס לשכר כפת (כמו שנוכנן לשכר כותלס החלמעיית. דזרכו על עני כפרוסס) אז הכילו לפניו וכו': מלוס. דליוו כל רק לתקן קלה הכריתוס בכמרוו שמויק לגוף. מלוס. זכר לעיס וס"ל דמברך. ולא קו"ל כן: (ד) פסח אחת. ס"ק. אין חלו מטבילין לפי' פ"ח: בגנות. על יתרלל וספולות. ענדס סיינו: נכנח על ויתשל עשיו קרינו כתיקוס וכו': (ה) שלא אחר שלא פירען: מתלרים: ממלרים. קודם תלוס זמן ברחוי ח' שנס: במלרים. ועי' קו"ש שעבור כוס נגאלו הכוא השלוס זמן מ' שנס ולריך לכלל כ"ס עליו: (ו) לומר הכלל. דלין גומרין כלל קודם המזון. כשכל מיוקוק: מים. דנמוותו ח' לל זכר לילולת מלרים וקריעות יס סוף. רק כמזמר כ: בגולה. ופלגיו ר"ע ור"ע כנוסמחה: וליוו חוסס. וזתח ככרוך וליוו חוסס ככרוך: (ז) שליש. לכסמ"ז: כ"לל וזומר

שער תיקון ליל שביעי של פסח המפקד רסה

השיר. בין הכוסות הללו אם רצה לשותת ישתה בין שדישי דרביעי לא ישתה: (ח) אין מסמירין אחר הפסח אפיקומן. ישנו מקצתן יאכלו. כדן לא יאכלו. רבי יוסי אומר. נתנמנמו יאכלו. גרמו לא יאכלו: (ט) הפסח אחר חצות משמא את הירים. הפסח והגותר משמאין את הירים. בירך ברכת הפסח פטר את של זבח. בירך את של זבח לא פטר את של פסח. דברי רבי ישמעאל. ר"ע אומר לא זו פוטרת זו ולא זו פוטרת זו:

מסכת יום טוב

פרק א ביצה שנולדה ב"ט ב"ש אומר תאכל וכה"א אומרים לא תאכל. ב"ש אומרים שאור בכנית וחמץ בככותבת. ובה"א אומרים זה וזה בכנית: (ב) השוחט היה ועוף ביו"ט בש"א יחפור בדקר ויכסה ושאר כירה מוכן הוא: (ג) בש"א אין מוליכין הכולם משובך שאם שחט. שיחפור בדקר ויכסה שאמר כירה מוכן הוא: (ג) בש"א אין מוליכין הכולם משובך לשובך אבך מהו מחוקן לחקון. ובה"א מתירין. בש"א לא ישרו אא"כ גענע מבעוד יום. ובה"א עומד ואומר זה וזה אני נוטל: (ד) זימן שחורים ומצא לבנים. לבנים ומצא שחורים. שנים ומצא ג' אסורין. ג' ומצא שנים מותרים. בתוך הקן ומצא לפני הקן אסורין ואם אין שם אלא הם. הרי אלו מותרים: (ה) בש"א אין מסלקין את התריסין ביום טוב. ובית הלל מתירין אף להחזיר. בש"א אין נוטלין את העלי לקצב עליו בשר. ובית הלל מתירין. בש"א אין נוטלין את העור לפני הדורסן. ולא יגביהנו אא"כ יש עמו כותב בשר. ובית הלל מתירין. אף מוציאין לא את הקטן ולא את החולב ולא את ספר תורה לרשות הרבים. ובית הלל מתירין: (ו) בש"א אומרים אין מוליכין חלה ומתנתה לכהן כיום טוב. בין שהורמו מאמש בין שהורמו מהיום. ובה"א מתירין. אמרו להן ב"ש גזרה שוה. חלה ומתנתה מתנה לכהן ותרומה מתנה לכהן. כשם שאין מוליכין את התרומה כך אין מוליכין את המתנות. אמרו להם ב"ה לא אם אמרתם בתרומה שאינו זכאי בהרמחה תאמרו במתנות שזכאי בהרמתן: (ז) בית שמאי אומרים תבלין גדוכין במדוך של עץ והמלח כפד וכעץ הפרור. ובה"א תבלין גדוכין נדוכין בטרדן במדוך של אבן והמלח במדוך של עץ: (ח) הבורר קטנית ביו"ט בש"א בורר אוכל ורובל. ובה"א בורר כדרכו בהיקן בקנן ובתמחוי. אבל לא בטבלא ולא בנפה ולא בככרה. ר"ג אומר אף מדיח ושורה: (ט) בש"א אין משלחין ביו"ט אלא מנות. ובה"א משלחין בהמה היה ועוף בין חיין בין שחוטין. משלחין יינות שמנים וסדרות וקטניות. אבל לא תבואות. ור"ש מריר בתבואה: (י) משלחין כלים בין תפורין בין שאינן תפורין ואע"פ שיש בהן כלאים. והן לצורך המועד. אבל לא סגור המסמר ולא מנעד שאינו תפור. רבי יהודה אומר אף לא מנעד לבן. מפני שצריך אומן. זה הכלל. כד שנאותין בו ביו"ט משלחין אותו:

סרס

ואומר גם כלל הגדול: הסיר. י"א נשמת. י"א יכללך: י"א נשמת. ולא חישבין שישחכר דשחיה שבתוך חליטה חינו שחכר: לא יסחה. שלא ישחכר וימנע תאמירת הבגד: (ח) אפיקומן. ר"ל אין יוכלוין אחר חליטה הפסח (הנחל ט"ז) כנגבט לכולל פירות אחר הסעודה. וכן אסור כזו"ה אחר הכנית מלכ שקודם כהמ"ו וכן אסור לשחות אחר ד' כוסות. רק מים שרי: יכללו. הן עלתן כשוקולו: לא יכללו. דרזחא לחולין הפסח בני תקומות בני הנמנמו. (שולחתיין) דקרי ליה ועני כלל סכר: נרדמו. נשקטו כשיכה: (ט) הירים. דה"ל נותר גורו שיטמא מדהבעלו תלכללו: הפגול. כלמר שחוטעו ע"מ לזרוק דתו לאחר זמן הראוי. או ע"מ להקטיר או לאכול ממנו חוץ למקדש שחן חוץ לזמן הראוי. וכן כלמר כן בשעת קבלת הדם. או בהולכתו או צוריקתו: הירים. טיטוס חשבי כהנים. שלא יפסידו בהמקריב משנחתם אותו: הפסח. אקביץ על חליטה פסח: של זבח. אקביץ על חליטה תגיגה: לא זו. כ"ע ס"ל דפסח כשפיקה שטורף דמו נכחת על קר מונח. ותגיגה צוריקת מרחיק. רק ר"י ס"ל דלש עקר הבורר ילא. וצוריקת הכשף לא ילא. להכי נרבת פסח פוטר התגיגה ולא חליטה. ור"ע ס"ל דשטיבא ששנין פסולין. ולכן חיו זה פוטר זה. ולא זו פוטר זה:

פרק א ביו"ט. בכל יו"ט. אפיו חינו אחר שנה. וה"ה הנוצר בשבת: לא חללה. וה"ה שחטור לפסלה: בכנית. כחליטה לבי"ב בכנית. שלא יפגיו לניעור: (ב) נדקר. חיה חלה יש לו חיה נעולה מעיטין כעטר החוח נחלר או כנית. דהוי"ל כעשיית הבומא תקלקל יוולגיה ויכסה. (ג) כל שדה הלולא הרק. דחייב טיטוס גומא: שחטור. נדקר נשין מעיטין כניל ומודים נמי שאפר וכו': (ג) לשוכר. אפיו סולס שינך. ולין רוחה. אפיה חישבין לתחדא. שיהי' דלחקן גגו מולוי: לא יטול. וזיט משובך. מנעיה. שחט מעלעל ועיניק לכו ב"ע נבקס שמיט ויטעלן שלא ללורך: (ד) ומלא שחורים חד. ככל הוח שימון בחורים ולכניס. ומלאן כ"א שלא בתקומן. ולא דנהפכו: (ה) אסורין. דבעלי חיים ודבר שיש לו מעיטין לא נטל ברוח חיה. ומהלן כ"א שלא בחורים. ודיניה מדה יותר מ"י חמה: (כ) התריסין. (שחלקת) של מוכרי בשמים שחלקה דלת (סה"רהק) להכניס עליו בשמים למזור: להחזיר. ודוקא לצירן כלמטע דלה. חלל מהלד כעין שלנו אסור. וכליירי ביה. ככל גוונא אסיר להכניסו ולהוליאן: העלי (שחלמכס) שחלקתו לחיסור: כסור. אפיו שחטתה כיוס: כדורסין. גורב שוה. מדים. כדדחמה. שחוקו תרומה כממרת כריי שאסור ביו"ט כדדחמן. משחיתו חיינה חתקסה. רק חלה ומתנתו לל"ע מוליכין. ורק כדדחמה פליגי. ובה"א דדמי תרומה לתלה: (ז) מתירין. (שחלמכס) (ז) מתירין. ורעו ולחיים וקיבץ. (קאלעפעט) א. חן. דפטיגין עשמי כדורסין בעיטין: עץ. וכוהגין לנכות קלת כחליון. וקאלעט כדדחמי אסיר חליטה כשנינו. רק כדדחמה ובעני קלח: (ח) חולב. מ"ד כדדחמו. מרליץ שורח ככך: קניון. (קאליר) כ. כחמחוק. קשרה גוולב: כשכלא על השולחן: כנסה. (פוינטע יענע) כ. ככרה. (נראנגט יענע) ו. וזולה. שנות מים על הקטניות שיוצק בסולס: (ט) מנות. מוכן לחליטה: (י) ששלין. חפורין. דרלויין ליטב עליהן. כללום כקשין מוירי דשרו לשיבם: המסמר. סגול עס מסמירין. ע"י שנה פרק ו': לזמן. כשחטור: כו. כחול: לחיות. לחתיין פסילין:

שער תיקון ליל שביעי של פסח המפקד

פרק ב יו"ט שחל להיות ערב שבת. לא יבשל אדם בתחלה מיו"ט לשבת. אבל מבשר הוא יו"ט. ואם הותר. הותר לשבת. ועושה תבשיל מעיו"ט וסומך עדיו לשבת. בש"א ב' תבשילין ובית הלל אומרים תבשיל א'. ושון ברג וביצה שעדיו שהן ב' תבשילין. אכלו או שנאכל. לא יבשל עדיו בתחלה. ואם שייר ממנו כל שהוא. סומך עדיו לשבת: (ג) חל להיות אחר שבת. ב"ש אומרים מטבילין את הכל מלפני שבת. ובית הלל אומרים כלים מלפני השבת ואדם בשבת: (ג) ושון שמשקין את המים בכלי אבן לטהרן עלה לא מטבילין. ומטבילין מגב דגב ומחבורה לחבורה: (ד) בש"א מביאין שלמים ואין סומכים עליהם אבל לא עולות ובה"א מביאין שלמים ועולות וסומכין עליהם: (ה) בית שמאי אומרים לא יחס אדם חמין לרנגו או א"כ ראון לשתייה. ובית הלל מתיירין. עושה אדם מדורה ומתחמם כנגדה: (ו) שלשה דברים רבן גמליאל מחמיר כדברי בית שמאי אין סומכין את החמין מיו"ט לשבת ואין זוקפין את המנורה ביו"ט ואין אופין פתין גריצין אלא רקיקין. אמר רבן גמליאל מימהן של בית אבא לא היו אופין פתין גריצין אלא רקיקין. אמרו לו מה נעשה לבית אביך. שהם מחמירין עד עצמן. ומקדין לכה ישראל להיות אופין פתין גריצין וחולין: (ז) אף הוא אמר שלשה דברים להקד. מכבדים בין המפות. ומניחין את המוגמר ביו"ט. ועושה נדי מקורם בדין ססמיה והכמים אוסרין: (ח) שלשה דברים רבי יוחנן ארעור בין עזריה וחכמי אוסרין. סרתו ויצאת ברצועה שבין קרניה. ומקרדין את הבהמה ביום טוב. ושוחקין את הפרסלין ברחיים שהם. רבי יהודה אומר אין מקרדין את הבהמה ביו"ט משני שעושה חבורה אבל מקרצפין. והכמים אומרים אין מקרדין אף לא מקרצפין: (ט) הרחים של פרסלין טמאה משום גבי כלים. משום כלי קבור ומשום כלי מחכת ומשום כלי כברה: (י) עג השרקמן טמאה מדרם וניבלת בשבת ואינה נגרת אלא עד גבי כלים. ר' יהודה אומר כל הכלים אין נגרדין חוץ מן העגדה מפני שהיא כובשת:

פרק ג אין צדין מן הביבירין ביו"ט ואין נותנין לפניהם מאונת. אבל צדין חיה ועוף אן הביבירין ונותנין לפניהם מאונת. רבן שמעון בן גמליאל אומר לא כל הביבירין שוין. זה הכלל כל המחוסר צידה אהור ושאינו מחוסר צידה מותר: (ג) גזרות ח' ועוף ודגים שעשאן מערב יו"ט לא יסור מהן ביו"ט אלא אם כן יודע שנצוו מערב יו"ט. מעשה בנכרי אחד שהביא דגים רובן גמליאל ואמר מותרין הן אלא שאין רצוני לקבץ הימנו: (ג) בהמה מסוכנת לא ישחוט אא"כ יש שהות ביום לאכול ממנה כזית צלי. ר"ע אומר אסורו כיה חי בבית בריהתה. שחטה בשרה. לא רביאנה בבוט ובמוטה. אבל מביא בידו אברים אברים: (ד) בכור שנשגל לבור. ר"י אומר ירד מומחה ויראה. אם יש בו מום יעדה וישחוט. ואם לאו לא ישחוט. רבי שמעון אומר. כל שאין מומו ניכר מבע"י אין זה מן המוכן: (ה) בהמה שמתה לא יזונה ממקומה. ומעשה ושאלו את רבי שרמון עליה. ועל החרה שנממאה. ונכנס כבית המדרש ושאל. ואמרו לו. לא יזום ממקומה: (ו) אין גמנין על הבהמה לכתחלה ביו"ט. אבל גמנין עליה מעיו"ט ושוחטין ומחלקין ביניהן. רבי יהודה אומר שוקק אדם בשר כנגד הכרי או כנגד הקוספין והכמים

פרק ב נחלק. בקירוס ג"פ: סותר לשבת. ומותר להערים לנשל סרסם בקירוס חי. ואפילו לזרד חול: ועושה. ראוי טעם: לשבת לערוך תשילין: ושון כ"י. ולכתחילה לרין פת כולל נחשיל כית. וכדיעבד פני תבשיל כית: עגלד. קודם שנישל לשבת: כל שהוא. כית: (כ) חל. יו"ט: מעבילין. קרירין טבילה: כלים. דמחין כמתקן: ולחם. דמחין ככורל לתבשיל: המים. ויום ששעמלו: לעשרה. משק סיפין למי מקוס עכורין. ועכורו ככר: מעבילין. להטביל כלו אבן טקסם כעטרמה: לגב. דהבנו דבעל כלו עד גב זהו ומתלך להשחשט לעכורו דחורו ושונל שרי דליוו תקון. וס"ב כעובל מתרומה לקודם כ"ג: לתכורס. דריש לאלכול סמחו כתכורס זו. ונמלך לתכורס אחרת: (ד) ולן סומכין. דסומך כבי דיוו וסרי מתחמם כעניתי. ו' א. ולכ"י סומך מעיטש: טונות. חסי עולות רחיים. דכתיב ללס ולן סומכין. וסומכין. ודריס ודגות לביט אסור: (כ) לשתיס. ושוחס: כנגדה. וכשחין הקור גדול. דק ע"י אי שרי: (ז) לשבת. חס אל טען חמין דליוו כמבילין מעיטש. דכל אלחלס מיו"ט נשחט תרין קלח ממנו כעירוב תבשילין: המנורה. סל חלויט נחשורס. וקיי"ל דליוו כניוין וסחורס ככליס. רב לא יחטב כענין גריצין. סה עבס: רוקיקין. עוגות קדוח טפוס ערסח: וחורין. חררות גדולות וסכי קיי"ל: (י) המעוה. דנמקוס מועט כזה. חסי חינו מרוף ל"ח לגזרות. וקיי"ל לחסור כליוו מרוף. דק כנפף חוון ובידעשע: המנורה. כשחסי על תליוס. וקיי"ל לחסור: המקולס. לני וכלס וכני חסיו ממעל לחלוט ככונס תלחסה וכר לפסח: אוסרין. דמחין כקדיס כחון וכי קיי"ל: (ה) יוללת. לר"י שבת מיו"ט: מקרדין. (שעריגול) כנגדמה שעיס דקוח טפסין חנורין. דלא ירחף ליה: כרחיים. וקיי"ל לחסור: מקרלסין. כמסרש שניסו כמות שאינו חובל: וחילף. דגזרין סה חלו סה: (ט) גבי כלים. דכניעל אי לא חיל סבור סכיל: כלי קבול. סוח כשתחון: כלי מתכת. סוח סעלין: כלי כברה. סוח סלעני: (י) של קסן. (שענרד) על סיל סכס סכס: מדרס. כשקטן זכ ונשטעל עליו: ונשטעל דהו"ל כלי: וליה כ"י. מדעושס חרין כבקקע. דכנית חסיל חולדת כונס וכשדס חולדת חורס: כוכבס. ולחין חופרס כבקקע: פרק ג כביבירין. (ס"שטיינב) גדול. חו מוס עכוריס: כביבירין. (שעריגול) סוכוכו כו לחתול: ואפילו כ"י. דחסי חלס כד שחיס: (ג) מותרין. דס"ל ח סכס מותר. וקיי"ל לחסור: (א) ללי. לחס שחלל נפסס. ואפילו חינו אולל ממש שרי. משוס חשש שחיס: חסי"ל סכס חס. וקיי"ל כריע: שחטה. לשוס כהמס: כמות וכמוטה. (שענרנב) חו (סרלנב) דחולל יו"ט כוכ: איביריס. חף דמקיס ככלוכ: (ד) כדור. כעל מוס שלל לחסו חכס מעיטש: וחילס חס רחיו לחסו: לא ישחוט. חף עבס חיס כולל עד מוס קבוע: המוכן. חף ליה מוקלס. ס"ל חין רחליו מוחין כיו"ט וס"ל מוקלס מתחת חיסור: (ה) כהמה. קדיס. דחולין. מדויחסה מסוכנת מעיטש. דחיסו עליס לכלכיס וחין כס מוקלס: (י) כיו"ט. עכר ידוע מקס כהמה. דק שניבולו כלחך כני חרס. ויחמור חני חטול כסלס וחסס כבי. וי"ט נומר לשבת מן

שערי תיקון ליל שביעי של פסח המפקד רסו

החכמים אומרים אין משגיחין בכך באונים כל עיקר: (י) אין משגיחין את הסכין ביום. אבל משיאה על גבי הברכה. לא יאמר אדם לשבח שקול לי (כ"א מבור) כדינו בשל. אבר שוחט ומחלקין ביניהם: (ח) אומר אדם לחבירו מלא לי כלי זה. אבל לא במדה: רבי יהודה אומר אם הוא כלי שר מדה לא ימלאנו. מעשה באבא שאול בן בטנית. שהיה ממלא מדותיו מעו"מ ונתתן ללקוחות ביו"ט. אבא שאול אומר אף במועד עושה כן מפני ברזיו המדות. והכ"א אף בחור עושה כן מפני מצוי המדות. הולך אדם אצל חנוני הרגיל אצלו ואומר לו תן לי ביצים וגו' במנין. שכן דרך בעל הבית להיות מונה בתוך ביתו:

פרק ד המביא כדי יין ממקום למקום. לא יביאם בסל ובקופה. אבל מביא אצל בעל בתפואו דפניו. המוריד את התבין לא יפשיט את הקושה לאחריו אבל מביאה הוא כידו ומתחילין בערמת התבין. אבל לא בעצים שבמוקצה: (ג) אין נוטדין עצים מן הסוכ' אלא מן הסמוך דה. מביאים עצים מן השדה מן המכונס ומן הקרפף אפי"ן מן המספור. איזהו קרפף כל שסמוך לעיר דברי רבי יהודה: רבי יוסי אומר. כל שנכנסין לו בפתחת ואפי"ן בתוך תחום שבה: (ג) אין מבקעין עצים לא מן הקורות ולא מן הקורה שנשברה ביו"ט. ואין מבקעין לא בקרדום ולא במגרה ולא במגד. אלא בקופ"ץ. בית שהוא מלא פירות סתום ונפתח ממקום הפחת. רבי מאיר אומר. אף פוחת דכחלקה ונוטל: (ד) אין פוחתין את הגר. נוטל שהוא עושה כלי: ואין עושין פחמין ביו"ט. ואין חותכין את הפתילה לשנים. רבי יהודה או' חותכה באור לשתי גרות: (ה) אין שוברין את התרס ואין חותכין הנייר לצדות בומליח. ואין גורפין חנוור וכירים. אבל מכבשין. ואין מקיפין שתי חביות לשפות עליהן את הקדרה ואין סומכין את הקדרה בבקעה וכן בדרת. ואין מנהיגין את הבהמה במקד ביו"ט ר"א ברבי שמעון מתיר: (ו) ר"א נוטל אדם קיסם משרפניו לחצוין בו שניו. ומגבב מן החצר ומדריק. שכל מה שבתצר מוכן הוא. והכ"א מגבב משרפניו ומדריק: (ז) אין מוציאין את האור. לא מן המציה ולא מן האבנים ולא מן העפר ולא מן הרעפים ולא מן המים. ואין מרכנין את הרעפים לצדות עיקו. ועוד אמר רבי אלעזר עומד אדם עם המוקצה ע"ש בשביעית ואומר מכאן אני אוכל דמחר. והכ"א עד שירשום ויאמר מכאן ועד כאן:

פרק ה משידין פירות דרך ארובה ביו"ט. אבל לא בשבת. ומכסים פירות בכלים מפני הדרך וכן כדי יין וכדי שמן. ונותנין כלי תחת הדרה בשבת: (ג) כל שחיבין עליו משום שבות משום רשות משום מצוה בשבת. חייבין עליו ביו"ט. וארו הן משום שבות. לא עורדין באירן ולא רוכבין ע"ג בהסה ולא שטיין על פני המים ולא מטפסחים ולא מספקים ולא מקרדין. וארו הן משום רשות. לא דנין ולא מקדשין ולא חולצין ולא מיבמין: וארו הן משום מצוה לא מקדישין

לי כסלם אסור מדליו דמי חלקו ידועים, ואסילו דמי ידועים, אס מרף, שאומר כבר חובית לך פרוטה עד שן פרוטה ואחייב כ"א אסור ומחלקין כלי גורל דמרתו מחמתו זה ככר וזה ככר אפילו מזכירין הדמים ביו"ט שרי: קופיין, פלייש האלקע) כ"א עיקר. אפילו לשומרו מנכרסין זה ללרבי נימו: ומקדישין, (שלייפן) כמשתחוית המוקדת לך: תברתה, ורי"ט ע"ג מרס, עץ, חנו, כשלין מיתדין להסחה שרי כלעט: כשר, אפילו פסק דמים מעי"מ, משקל אסור ואפילו כמעט כד אסור נטבח: (ח) כלי זה, אפילו חיוד לורה: נמכה, שלח זכיר סס מרס, וקיי"ל כתיב: נמכה, נחויים: כרורי, שוי"ט) מדליו לו כפלי לחתין עד שיצבור, מפני כעול חלים ללמוד אללו או: מלוי, שלח זכיר ללמחין עד שימחלם כרנכס מהשתן בהמה: הרגיל, שמתניו כלי פסוק דמים:

פ"ד לתקום, בתוך החתום: קופה, (פסלם) ענהו כליים רבים לתוכו: לפיכך דמוכח ללרר ע"ש עושה: התבין, האתחיל להסתיק מתנה חף עלף מנו: שמתקלה, חתם שאחורי דגס מוקף לבין: (ג) הנוטל דמחר חבלת: הסמוך שהעמיין סמוך לרופן לעבותו, מיכה כעמיתו מחמת הכנין אסור: המכונס, שאספו כחול: קרפף, מקום חוץ לעיר נגדר סביב דגס חזקי נומון: לעיר, חוץ עי איהם ור"ט: כפותחת, סגור:

(ג) הקורות, שמוקלות מעי"ט: מתקפה, מהשכר מעי"ט: קרדום, (ע"ש): מדרס (זנבט) מנה, (זנבט) דכולן מוקדין למלכ"ס: קופיין, (פלייש האלקע) ונכבין לחסור אפי"ן כחוי"מ לבקוע עליהם רק כסכין אפי"ן ביו"ט שרי: ונפתח, שפסל כחול ביו"ט: ונוטל, ודוקף כדור רק חבנים מדורות וע"ז: (ד) הטר, לעשות חלל כחתיכת ע"ש להלכין בו: פחמין, קהלישו: לבנים, דמתקן מנה: כאור, דלא תוכה דמתקן מנה: (ה) מליח, אחרם נמי קיח, ואסור, דמתקן מנה: תור, כנצל לש ע"ש: מהשפיר גללות בל"ה, משלשל מוקף כחם: מכש"י, לרדד הכפר שלח יקח כפת שנכפוט, מדח"ל בל"ה, או דמעטלל כללחר די: מקיפין, סומכין: לפסוק, שדריק אפי"ן בו: חביות, מוצידין לתורה, חול: (ז) מדליק, חבל ללקח כלן וכלן או לתלון דמח"ל: רעלים, מוקדין רק להסקה: כדלת, לא ימחמה כבקעת: נתקף, דמחוי מכהינה לתחרה: (ח) חוסט, (שפאלכנא) שנינו אפי"ן משלפניו אסור: (י) כעליה, שמתכבב יצ"ו ויולא חור: כעפר, לעומן זבל הכקר החת העפר ומחלכב: המים, ע"י זכוכית מים שמתערב בשמש ואסור מיליד ובעבר ועשה שרי: הרעפים, אפי"ן יגיסו דמתחזקין ע"ז: ועוד. חתמב"ו ק"י דמיקל כן בלחם: המוקף, פירות שהוקלו להתייבב ודחלן כירים: כביעויה, דפגורים מתעשר, דבשר שגיס מה הכני חתמה הרי שכל הן: לתחר, ואי"ל לברר איהם מן יקח: שירושם, דלחין בדרים ודכי קיי"ל: מ"ה, שתיקין, שתיקין, חרובה, מלון שמתקרה מותר להשליכן דרך גס כמתייבב שיופסדו דלחין חתמ"ל להכריכן ולהשליכן דרך חלון שבתחילת לל: שתיקין, אפי"ן מוקדין: הדף, עפות שגמים כהנוטים: שגם, מחסים: כבשת ודוקף כדליו רחמייה: (ג) שתיקין, שאסוריהו חתמים בין שאז קלח מלוח או שחול מלוח מתש: ביו"ט, ר"ל כמו בשבת חייבים עליו סבות יעשה חתם כ"ב ביו"ט: כחלין, או להיית וליעול חתם חפץ שיה' יתלשו: רוכבין, שחל יתחור ומהרה לתלכב: שתיקין, שחל יעשה חתם כ"ב ביו"ט: משפסין, (קל"שען), משפסין, להכות כף על ריר: מרקדין, (שאלנאן) וכולבו אפירי שחל יעשה כלי שיר: מקדישין, אס: חולצין, שחל יתכוס: מקדישין, למקדש דוקף, ואסור מדמיו למי"מ: מעריבין, למד ערבי או ער

שער תיקון ליל שביעי של פסח המפקד

מקדישין ודא מעריבין ודא מהרימין ודא מנביהין תרומה ומעשר. כד ארו ביו"ט אמרו ק"ו בשבת אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בדבד: (ג) הבהמה והכלים כרגלי הבעלים. המוסר בהמתו לבנו או לרועה. הרי ארו כרגלי הבעלים כלים המיוחדין לאחד מן האחין שברגליו. הרי ארו כרגליו ושאיין מיוחדין הרי ארו במקום שהוכיח: (ד) השואל כגו מחבירו מעי"ט. כרגלי השואל ביו"ט כרגלי המשאיל. האשה ששאדה מחברתה תבלין ומים ומלח לעיסתה. הרי ארו כרגלי שתיהן רבי יהודה פוסק במים מפני שאין בהם ממש: (ה) הגחלת. כרגלי הבעלים. ושלהבת. בכד מקום. גחלת של הקדש מיערין בה. ושלהבת. לא נהנין ולא מועלין. המוציא גחלת לרה"ד חי"ב. ושלהבת פסור: בור של יחיד כרגלי היחיד. ושל אנשי אותה העיר כרגלי אנשי אות' העיר ושל עולי בבל כרגלי הממלא: (ו) מי שהיו פירותיו בעיר אחרת ועברו בני אותה העיר דהביא אצלו מפירותיו. לא יביאו לו. ואם ערב הוא. פירותיו כמוהו: (ז) מי שזמן אצלו אורחים לא יודינו בידם מנות אא"כ יזכה להם מנותיהם מעי"ט. אין משקים ושוחטין את המדבריות. אבד משקין ושוחטין את הבייתיות. ארו הן בייתיות. הלנים בעיר. מדבריות. הלנות באמר:

מסכת חגיגה

פרק 6 הכל חייבים בראיה חוץ מחרש שוטה וקטן. וטומטום ואנדרוגינוס ונשים ועבדים שאינם משוחררים: החיגר והסומא והתולה והזקן. ומי שאינו יכול לעלות ברגליו. איזהו קטן. כל שאינו יכול לרכוב על כתפו של אביו ולעלות מירושלים להר הבית דברי ב"ש. ובה"א כל שאינו יכול לאחוז בידו של אביו ולעלות מירושלים להר הבית. שנא' שלש רגלים: ב"ש"א הראיה שתי כסף והחגיגה מעה כסף. ובה"א הראיה מעה הסף והחגיגה שתי כסף: ג עולו' במועד באות מן החולין והשלמים מן המעשר י"ט הראשון של פסח. בש א מן החולין. ובה"א מן המעשר: ד ישראל יוצאין ידי חובו' בנדרים ובנדבות ובמעשר בהמה והכהני' בחטאות ובאשמות. ובבכור ובחזה ושוק. אבל לא בעופות ולא במנחות: ה מי שיש לו אוכלים מרובים ונכסים מועטים מביא שלמים מרובים ועולות מועטות. נכסים מרובים ואוכלין מועטין. מביא עולות מרובות ושלמים מועטין. זהו זה מועט. על זה אמרו מעה כסף ושה: כסף. זהו זה מרובה. על זה נאמר איש כמתנת ידו כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך: ו מי שלא חג ביו"ט הראשון של חג. חוגג את כל הרגל ויום טוב האחרון של חג. עבר הרגל ולא חג אינו חייב באחריותו. על זה נאמר מעוות לא יוכל לתקון וחסרון לא יוכל להמנות: ז ר"ש בן גמסאי אומר. איזהו מעוות שאינו יכול לתקון. זה הבא על הערוה והוליד ממנה ממזר. אם תאמר בגונב וגזול יכול הוא להחזיר ויתקן. ר"ש בן יוחאי אומר אין קורין מעוות אלא למי שהיה מתוקן מתחילה ונתעוות. ואיזה זה תלמיד חכם שפירש מן התורה: ח היתר נדרים פורחין באויר ואין להם על מה שיסמכו. הלכות שבת חגיגות והמעילות. הרי הם כהררים החלויין בשערה

שמן

פלוני עליו: מחרשין, ססח חרמין לנדק כחית: אוכל נפש, וכו' לביש אבל לביש כל עלנורד י"ט שרי: (א) לרועה, ודוקא כשטר מעי"ט לבי רועים ולא נדרר מי רועים עד יו"ט אבל כספס מעי"ט לרועה אי' ומסרה לו ביו"ט ויליכנה רועה כרגליו ואפי' כח אי': שטולכין, למקום שיוכלין כוון לילך: (ב) כהולל, חף של קירס עד יו"ט: המשחיל, חף שרגליו להשאיל לו: ששאלס, כיו"ט: כרגלי שחיסן, למקום שיוכלין לילך: (ג) ואלסכת, כדלגין בשלכת חכירו: לא נכסין, לחתולל: מועלין כנסכה, פסור מקרבן תעילה: ושלכנה, שדפס כידו לרי"ט: עולי בבל, שעשו בני הגולה כשעלו ללורך עוברי דרכים: כשמלה, דפקר סן: (ד) לא יביאו, אל לא ספקדו כידו לכלעיל ברועס: (ה) מנות, למקום שאין כעל הסעודס רשאי לילך: זכס, ע"י חרש שגנביכון שיזכו כהן מעשכיו: סמבריות, משקין לאו דוקא דכרי מונובון עליו וצרי להשקותן: כעיר, כעכל יום מוכות שלמות מן החסים: בלפס, כלחו חון לחמוס מלל שכן מוקלין מיכס כספס אי' שוככסח מחון לחמוס שלל ללורך ישראל מותרת:

א"א כרתייב, כעורס בני רגלים: מחרש, ואפי' מדר' רק כלזנו לחס: עומסוס, שערותו מנוסס: אנדרוגינוס, כזכרות ונקבות: אפי' כסיוו אי': כרגליו, מחולשחו: (ב) כרתייב, עולת רחיים שחייב כ"ל לריך סייסה שוכ כי תעס: סתניסה, שלמי טולת סחייב כ"ל: (ג) כהולין, ססורל מחסרה וי"ס, עולות אפי' חותן שנקרבות רק כמועד סכיוו מרסי, וכו"ס לל, אבל עולות רחייב חף ביו"ט חרשאי בקרבין כל ז' אפי' סייכו מביאן מחולין: וסלמיס, שלמי סתמס סחייב כ"ל כאלרין לכבר יוכל לכבוה מרמי מעשר שני של פסח, שלמי חגיגה מביאן כספס וי"ס של שחר יו"ט רק נקס סחייב לריקא דסל של ע"ס סכל כ"ל ללכות ספסח על סכונע לביס מותר מתעשר: (ד) ייח, מוכת שלמי סתמס: ונכוס וסוק, סקבלו משלמי ישראל: (ה) אוכלים מרובים, בני עיר כריס, וחינו עעיר עכתי שלמי מרובים ועולות רחיים מועטות: חמר, כע"כ: על חג שלל בקריב חו עולתו ושלמי של יו"ט: סלחרון, אפי' כע"כ: (ח) כלייר, דנרמו רק סעס כקרא: סכיוון, דיני

שער תיקון ליל שביעי של פסח המפקד רסז

שהן מקרא מועט והלכות מרובות. הריני והעבודות. הפתרות המומאות ועריות יש להן על מה שישמכו. הן הן גופי תורה :

פרק 3 אין דורשין בעריות בשלשה ולא במעשה בראשי בשנים ולא במרכבה אפי' ביחיד. אלא א"כ היה חנם ומבין מדעתו. כל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאלו לא בא לעולם. מה למעלה מה למטה. מה לפניו ומה לאחור וכל שלא חס על כבוד קונו. ראוי לו שלא בא לעולם : 3 יוסי בן יועזר אומר שלא לסמוך. יוסי בן יוחנן אומר לסמוך. יהושע בן פרחיא אומר שלא לסמוך. ניתאי הארבל אומר לסמוך. יהודה בן שבאי אומר שלא לסמוך. שמעון בן שטח אומר לסמוך. שמעיה אומר לסמוך. אבטליון אומר שלא לסמוך. הלל ומנחם לא נחלקו. יצא מנחם נכנס שמאי. שמאי אומר שלא לסמוך. הלל אומר לסמוך. הראשונים היו נשיאים. ושניים להם אבות בית דין : 3 בש"א מביאין שלמים ואין סומכין עליהם. אבל לא עולות. ובה"א מביאין שלמים ועולות וסומכין עליהם : 7 עצרת שחל להיות בערב שבת. בש"א יום שבות אחר השבת. ובה"א אומרים אין לה יום שבות. ומודים. שאם חל להיות בשבת שיום שבות אחר השבת. ואין כהן גדול מתלבש בכליו ומותרין בהספד ובתענית. שלא לקיים דברי האומרים עצרת אחר השבת : 8 נוטלין לידים לחולין ולמעשר ולתרומה. ולקודש מטבלין. ולחטאת. אם נטמאו ידיו נטמא גופו : 9 הטובל לחולין והחזק לחולין. אסור למעשר. טבל למעשר והחזק למעשר. אסור לתרומה. טבל לתרומה והחזק לתרומה אסור לקודש. טבל לקודש והחזק לקודש. אסור לחטאת. טבל לחמור. מותר לקל. טבל ולא החזק כאלו לא טבל : 10 בגדי ע"ה. מדרס לפרושין. בגדי פרושין מדרס לאוכלי תרומה. בגדי אוכלי תרומה. מדרס לקודש. בגדי אוכלי קודש מדרס לחטאת. יוסף בן יועזר היה חסיד שבכהונה. והיתה מטפחתו מדרס לקודש. יוחנן בן גודגרא היה אוכל על טהרת הקדש כל ימיו. והיתה מטפחתו מדרס לחטאת : פרק 6 חומר בקדש מבתרומה שמטבלין כלים בתוך כלים לתרומה אבל לא לקדש. אחוריים ותוך ובית הצבימה (י"א הצביעה) בתרומה. אבל לא בקדש הנושא את המדרס נושא את התרומה אבל לא את הקדש. בגדי אוכלי תרומה. מדרס לקדש. לא כמידת הקדש מידת התרומה. שבקדש מתיר ומנגב ומטביל ואח"כ קושר. ובתרומה קושר ואח"כ מטביל : 3 כלים הנגמרים בטהרה. צריבין טבילה לקדש אבל לא לתרומה. הכלי מצדף מה שבתוכו לקדש אבל לא לתרומה. הרביעי בקדש פסול והשלישי בתרומה. ובתרומה אם נטמאת אחת מידי חבתה טהורה ובקדש מטביל שתיהן שהיד מטמא את חברתה בקדש

אבל

דיני ממונות. על קרבנות : גוסי תורה. אפי' נכנס לא כחפרשו נלמדו כלמדו חזק :

פ"ב כעריות. שלא תחפרשו ככחו מחוסרו ולא חמוי ולא חמוי : בשלש. וכ"א ליתר מנ' דיישי' שלא ישמעו וס' : כמעט צדאשי. סוד כריאה בעולם : כמרכבה. להכניס כספירות הקדושות : כ"ה. החלמדי : ומכין. להכין רלשו פרקים : למעלה. מחלל בעולם : לחתוך קודש המחלל סומו : ואחר סיומו : קונו. להטות כסתר : (ב) שלא לכמוך. על קרבנות יו"ט ומשחמט בעט"ה כו"ט ולא חזר עשה לל"ח המזבח לקיים שיתוק : יאל. לעבודת המזב' כורדוס וי"ח לתרבי"ת רעס : הרלשו"ס. שזכרו התלה"ל זוג : אבות. חזק משמאי' סה"כ ח"כד' וכלל נשיא : (ג) שלמים. מולריכ"ס לחלילת כדיוט : וז"ו סומכין. רק כעו"ט : ועולות ראי"ה : וסומכין. וחיכ"ק כשמינס שחיע"ס : (ד) ענות. שחיע"ס עולות רליו"ט : כשנה. ריש לעשרת המלחמין כל ז' יום שנות. דמורת הפקדו"ס כו"ט : וקמ"ל כה"כ רבנח"ל ל"ה. ואף דמשפיקו יום א' אחר יו"ט ח"ס"ה לא יקריב כו"ט : יבטלו. ח' נבדו"ס אחר השנה. כיו"ט א' כשנו"ס : (ה) לחולין. כשזוכל פת' מציבין. כמקום של מ' סה"כ שוכרין : ולחטאת. מי פרכ לדומה : נוסו. ולרין לטבול כל גו"ס : (ו) לחולין. לחלול חולין כערה : וסוחוק. שמתווו לכ' : למעשר. שני : (ז) מדרס. שדין אותו כחולין יטבס עליהן גו"ס : לא לקודש. דהחמירו שסבדו חזין : הכריס הפורשים מ"ס"ה לחלול חילי"ב כספרס : לחלול. חסר כה"כ אחר' כחזק כל"ס. מדרס לחולין מ"ס"ה וכל בני מ"ס"ה מדרס לחולין מדרס : (ח) לחולין. שזוכל פת' מציבין. כמקום של מ' סה"כ שוכרין : ולחטאת. ס"ג כחזק כל"ס. מדרס לחולין מ"ס"ה וכל בני מ"ס"ה מדרס לחולין מדרס : (ט) לחולין. שזוכל פת' מציבין. כמקום של מ' סה"כ שוכרין : ולחטאת. דבתרומה כעמ"ח מנ' חלו עומת"ה דרכן כעמקין שנטמאו. דמחורווי"ח חין כלי שנטמ' רק מטמ'ס. להכי בתרומה לא נטמא רק ככתי' קבול שנטב ולא אחר שנטבו ונקודו. כעמ"ח אחר. נטמא כל הכלי : המדרס כלי שיטב פלו ז' : נושא. כחוסם שנה. וכגון שהתרומס ככלי חרס שאינו מושמם מנבו. ונטמא שנטמא גונב ככלי חרס : מנבו. חס קודש. ממשמס סה"כ שנטמא סקודת. שנטב בו המדרס לכדו"ס : מחיר. קודס שנטבולו לשמש קודס. מחיר סקודים שלא יטבול וכנסתו לא מנגבו סה"כ קודס יבתרומס קופר. שתי"ס : (3) עוליס דחף ששנגמרו וחסר מלמח"ן חיישי' סה"כ עליהן רוק ע"ה וישאר לח כשנגמר ונטמא

ככלי

שע תיכון ליל שביעי של פסח המפקד

אבל לא בתרומה : ג אוכלין אוכלים נגובין בידים מסואבות בתרומה אבל לא בקדש. האונן ומחוסר כפורים צריכין שביילה לקדש אבל לא לתרומה : ד חומר בתרומה. שביהודה נאמנין על מהירת יין ושמן כל ימות השנה. ובשעת הגיותות והברים אף על התרומה. עברו הגיותות והברים והביאו לו חבית של יין של תרומה לא יקבלנה ממנו. אבל מניחה לגת הבאה. ואם אמר לו הפרשתי לתוכה רביעית קדש נאמן. כדי יין וכדי שמן המדומעות. נאמנין עליהן בשעת הגיותות והברים. וקודם לגיותות שבעים יום : ה מן המודיעיות ולפנים נאמנים על כלי חרס. מן המודיעיות ולחוץ אין נאמנין. כיצד הקדר שהוא מוכר הקדרות נכנס לפנים מן המודיעיות הוא הקדר והן הקדירות והן הלוקחים נאמן. יצא אינו נאמן : ו הגבאין שנכנסו לתוך הבית וכן הגנבים שהחזירו את הכלים. נאמנין לומר לא נגענו. ובירושלים נאמנין על הקדש. ובשעת הרגל אף על התרומה : ז הפותח את חביתו והמתחיל בעיסתו על גב הרגל רבי יהודה אומר ימור. וחכ"א לא יגמור. משעבר הרגל היו מעבירין על טהרת העזרה. עבר הרגל ביום ששי לא היו מעבירין. מפני כבוד השבת. רבי יהודה אומר. אף לא ביום חמישי. שאין הבהנים פנוין : ח כיצד מעבירין על טהרת העזרה. מטבילין את הכלים שהיו במקדש. ואומרין להן הוזהרו שלא תגעו בשלחן (ובמגורה) ותטמאוהו. כל הכלים שהיו במקדש יש להם שניים ושלישים שאם נטמאו הראשונים יביאו שניים תחתיהן. כל הכלים שהיו במקדש טעונין טבילה. חוץ ממוזבח הזהב ומוזבח הנחשת מפני עיהן בקרקע דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים. מפני שהן מצופין :

אחר כך אומר מאמר זה מהזורר [בשלח ניד א']

אז יסיר משה וכני ישראל וגו'. ר' אבה פסח ואמר. אסתכלנא בכל מושבאן דשבחו לקב"ה. וכלם פתחו בלא. אז אמר שלמה. אז ידבר יהושע. אז יסיר ישראל. אלל הכי תלנה. כל ניסין וכל גבורן דאחשבידו להו לישראל. כד אחשכיר כהניו דעתיקא קדישא. כעטרו גליפין דסימין בלא ולי חקיב כשוכי ונהיר לכל עבר. וכד אחשכר נהירו דאליף ומסי לויין מלא זיין. דא חרב ליי מלאה דס. כדן עבדי נסין וגבוראן. בגין דאחשכר א' עם ז'. ודא הוא שירא. שירא הוא דכל סטרין ודא הוא אז יסיר. יסיר. שר נבטי ליה. אלל מלא דא תליא ושלסיס (לזמאן דלמי) דומיין ישראל לשבא שירא דא. משה וכני ישראל. מכאן אוליפנא. דלדיקא קדמאי אפי"ג דאסתלקו כדריגן עלאין דלעילא ואחשכרו כקורא דלרורא דסי. זמיינו בלאו לאחייא כנפא ולמחמי אתין וגבורן דא עבדי קב"ה לישראל. ה"ר אז יסיר משה וכני ישראל. ר"ש אמר מהכא. יוסף יי' שנית ידו לקנות את שר עמו. לקנות. כד"א ה' קנני ראשית דרכו. את שר עמו. אלין אינון דיקייל דכסון דאקרין שר. כד"א וישארו שני אנשים במטה. ותכין לית עלמא מתקיימת אלל על אינון דעבדי ברמ. והו שיריס ולי סימא ויאחשכרו דכרר דסי ומשענני כענוגי עלאה. אללי יסית לן קב"ה לארעא. פוק ואלוי מומנא קדמאי. דכל אינון רוחין ומשענני דסי כדריגא עלאה דלעילא דקב"ה נחת ללא לארעא לתחא. כ"ש השתא דעבי קב"ה לישראל לעקימא כנא דאח אמר כי ארס אין לדיק ברחן אשר יפסה טוב ולא יחטא. ולי סימא אינון דמיא כעטוי סל נחש. אפי' אינון יקומון ויהון מארי דעיטא למלכי משיחא ועד

כנלי. מרף. כדנפתח חזיקה אחת שמוכה עמא כולן : מידוי. כאוכלין ומשקין וספר שמעתיאם לארס דרם : (ג) כחרומה. כדנפתחא ידיו תוחב מהכלים תרומה מונג וזוכלן ומוחר גם לאכול עמא מולין כירו ממש כסחולין נגוב : האונן. יוס שפת קרובו ומחוסר כפורים. זכ זכ ונורה מורא. שגלו וסעריב שמשן ולא הכילו קרנחוביא חסורים לאכול קודש : לקדש. אחר שביאו קרנחוביא : (ד) הענה. דנאחר ע"ה שעשאן כעברה והקישן כפירוס כשריס לנסכים ומנחות. הגיות. כשדורכיס יוס והכדיס. כשעוריס החי' אף כוי. דכיל עברו אז לליבן : וכבאלו. כע"ה אכסן חרר : מקב"ה שמא לשמא אח"כ מניחה. כע"ה שיעוד שטיכר דשאי לכניהם עד וכי' שאי יהיה לחמו עליה : קדש. ר"ל להפריש מחוכה רבועית לנסכים : המדומעות. שמרין ליקח מהן לנסכים וכרי מע"ה לריך להפריש תרומה ומעשרות שחינו לחשן עליהן : ע' יוס. דאז מחתילין לטכר הכליס. לפסי לחמו אז חף על התרומה דככל עברו אז לליבן : (כ) המודיעיות. כרך רחוק מירושלים ע"ז מיל ומשס מנחין קדירות לירושלים : הקדו כוי. דוקא בקדש שבכניסן לחמו. ולא אחר. ואינון לחמו על של חצירו : הלוקחין. אוחן שראוהו נכנס : (ז) הגבאין. גובי חס וכן ע"ה : הכיה. למשין לחס : הכליס. כלי חרס : למשענו. לחובו דכלי חרס חיוי מיעמח מנבו : הכהן. ה"כ : הרגל. דאז כלל התעבורין סע : (ח) הרגל. למכרן לרגל. ומשמעו כע"ה ובמהכליס : יגמור אחר הרגל. חצרון בחוקת טעוריס : סעור. מפני כלי המקדש להעבילן. מרונעוס כע"ה כרגל : הענה. שבהכיס טעוריס כנהוין לשכח : פנוין. מלריבין לפנות הדש מהתפוח עתהרס ס כרגל : (ט) לכו. לכניהם ה"ה סככמו לכיל להשתחוה כרגל : בשלחו. דא"ל לסלקו. דעלוי מונח לחס כהנים מלמד : מלויס. ר"ל חכמים מעמתיס מרמלופין כמחנה. וי"ל דאחמיס ג"כ משכירין. ומשענוס כעור (ריס ריב דכליס) :

שער תיקון ליד שביעי של פסח המפקד רחב

ועל דא חנינו. משה זמין למינר שירת' לזמני דחתי. מ"ס. בגין דכתי' כימי לאתך מארץ מצרים ארלנו כפלאות. ארלנו. ארלך מצבי ליה. אלא ארלנו ממש למאן דסמי בקדמית'. יחמי ליה חנינו. ודא הוא ארלנו. וכתיב ארלנו ביטע אכסיס. כדין. אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת ליה שירחא דמטרונית' נקב"ה. חנינו כל בר נש דאמר שירת' אז בכל יומא ומכוון בה זכי למימרה זמני דחתי. דהא חיי בה עלמא דין ואי בה עלמא דחתי. ואי בה קשרי מהימנתי' ואי בה יומא דמלכ' משיחא. את. לאעלאה כז אינון חושבנא חסרינ' קדמרי עלאי ותחאי. השירה. שיר מצבי ליה. אלא שירת' דקא משבח' מטרוניתא למלכ'. משה תחא' לעילא קאמר והא אוקמוה. ליי. בגין דאנהי לה מלכ' זמנא. ונהי אנפי מלכא לקבלא. ר' יוסי אמר. דכל אינון משפין דהוו נגדין. משין מלכא קדישא לקבל'. בניגי כך משבח' ליה מטרוניתא. אמר רבי יהודה. אי הכי אנפי כתיב משה ובני ישראל שירחא ומטרוניתא בעל לבגין. אלא זכא חולקוהו דמשה וישראל. דאינון הויעין לשבח' למלכא בגין מטרוניתא דקאש' וכלא דחתי. אלא סילא ובגורי' דילה. ר' יוסף מן מלכא. ר' יוסי פתח ואמר. קומי רויי בליה לאשמורות. קומי רויי בליה דאיקוי'. בליה. ר' אמר. בליה בזמנ' דהיה שלט' ומחער'. כראש אשמורות. כראש מצבי ליה. אלא לראש כמה דכתיב על ראש המטה ואוקימני' ראש המטה. דא יסוד. אוק. הכא לראש דא יסוד דמטרונית' מתכבד ביה. ראש אשמורות. דא הוא רישא דלגא ווד. ר' יוסי אמר. דא הוא רישא דכתיב מלכ' וסיומא. ר' אבה אמר. לראש אשמורות כתיב חכר. ודא הוא רישא. ראש המטה. וכלא זמנא קדישא עלאה אהמר. ודא הוא ליי'. ר' יוסף אמר. ליי'. דא הוא נהורא דנפיא מעדן. וכלא משח' ורבו נפיא מניה לארלך בויזיני. ומשמע דבחר דכתיב שירת' ליי'. דא הוא מלכא קדישא עלאה ועל דא לא כתיב אשירה בהאי עלמא. זכי לה בעלמא דחתי וזכי לשבח' בה ביומי דמלכא משיחא כבודות' דקב"ה דכתיב לאמר. לאמר ביהוה זמני. לאמר בארעא קדיש' זמני. דכרו ישראל בארעא. לאמר בפרוקא דלהו. לאמר לעלמי דחתי. אשירה ליי'. גשיר מצבי ליה. מאי אשירה. אלא בגין דהוו משבחין חושבנא' דמטרונית' בעי לשבח' ליי'. דא מלכא קדישא. ני גאה גאה. כמה דסיקא ואחערט דבטרוי לאסק' בראון וסילין ובגוראן ככלא. כזי גאה גאה. גאה באי עלמא. גאה בעלמא דחתי. כי גאה כהווא זמני. גאה בגין דיתפטר בעטרוי בדידותא שלימת'. סוס ורכבו רמה בים. שלטנות' דתחת' דלמא' ושלטנות' דלעיל' דרדידין בהו. אסתמרו בההו' ימא דכא ושלטנות' רכא למעבד בהו נוקמינ'. ותיקין. לא עביד קב"ה דינא לתמ'. עד דיעבד בשולטניהון לעיל'. ה"ד יפקוד וי' עלכא המרוס בזמרוס וגו'. רמה בים. א"ר יהודה. ביה זילינא דכתיב ביה ייווך ה' את היס ברוח קדים. דאחער בה בגורי' חקיי'. ה"ד עזה כל הלילה. בההוא זמנא בעלמא מטרוניתא מן מלכא. כל אינון אוכלוסין דלתחא וכל אינון שולטנין דלעילא דיתמסרון בידהא. וככהו אסתמרו בידהא למעבד בהו נוקמינ' ה"ד סוס ורכבו רמה בים. בים סחם. לעילא ותחא :

לן מהארצי לזכור היום חמדי הו' עלינו. נוסף על מה שצריך לעשות וכו' לנכחא חייס הגדול כל קי"ס. ובחדרה עברנו ושללס אלללו ומתחוס נחשברנו וייל המחר הזכור הניל : (ח) חמלת תמה ופטורח שוב זו לייט כראשון וכן לענין אס חל בשבת (יט) והוי יודע שעד היום ככלל הוא גם יצא דמניחא חמית :

מסילוב ב. לאחרון דפסח

(א) כ"ב ניסן תצרכ מהפליין אל י"ט ככל זכבא חמול :

(ב) סופרין ז' : (א) קדוש וכו"מ כפאפט פראשן :

(ג) בשחר מסדרין ומחילי והלל כבא חמול (אס חל בשבת אומריס עו סה"ט) ומזיליין ב"ס. גאי קרין כפי ראה כל הכבור [במחילי עשר השבר יאלן]. כהן עד כפויס. ליי חיידי. ישראל מלאכה. רביעי החוקים האלה. חמייס מסייס המדר אשר נתן לך : (ה) והא חל בשבת מחיליין עשר השבר וקורא כהן עד עשר השעה. לוי ככל בשבת משפ [קרא עשר עד שחר זה חודש כלני. קורא עוד אי' ויקרא עמו שחר עד סופו כדכרס ומבצר לחמריס ואומר קדיש סניח] : (ו) כ"ג ט"ז ב' המפטר והקרבנס. ומפסירי ביאשויס י' עוד היוס כגזב אי' בה מחלת סתרייב שיעשכ כפסס (פמ"ט) כס"ד גדרוס מככס יקריבו) ומחוללס ארמוני : (ז) בקיף פולייחא מוכירין נסחוס ל' פמס שקרין כל כבבור שחוב בה אי' שחבת יוד. לכן פוסקין לזכה ונודדיס (אמנס שלינו כהן ע"פ דרין עשי' ט"י מ"ד וקסאי' מ"ח צוב חייזי מורש מן כפונכ המחר שחוי יט' ז' של גליות וענין של מלוב) בעד כפאפט התמיס שיוכרו לחוס כשי' וחבז זה יוכור גם לחתנו לעובד כזכות [בק"פ] אללעווא וחכיס לייזר לרבר כבמרך בעד החייס ואחריי אל החמייס) חכ"ב חמני לייזר (קבול נהי לתוס שחמת הכס כגלות) אל מלא רחמיס (להוכיר כעס גדולי' הכזר שפטרו לג"ע) ואומריס כקבל אל הרחמיס :

(י) ליל ז' דפסח מותר בחשי"ס. מנין ק' ברכות כמו בשנת :

(כ) בשחר מהפליין כל י"ט כדברי (והא הוא שנה ליד להכזיב כע שנה) הלל כדילוג. כ"ה (והא הוא שנת אומריס ש"ה קדיש) אין נמוך : (ח) מזיליין ב"ס ס"ה גאי קרין פ' שגלה. כהן עד לפני הסע. לוי כיד רמה (שגלה. ויעשו כן) ישראל חרישו. רביעי נמוך. חמייס רופלך. נשע (ש"י) עד בתוך כל (שביעי) רמולך והשירה יקרא רק ללי'. ויש לתהות באותן שקורין השירה כקור' עם שש"ף. אין קפידא מהעולין ופסיק (אס קרא עכ"פ ג"פ) ויבצר לחמריס ויגלו ל' בשל ויקרא עשר העולין. והא שוכר בלמנע קריאת חמריס קודס שנייד לחמריס ופסיק ולא יבצר לחמריס ויגלו ל' בשל ויבצר קדיש ויקרא זכ' [והא כ"ה שגלו כזר מלטרפין לחמין סעולין] והא נזכר אחר שנייד לחמריס יאל בני' זו. יאל : (י) אס חמייס ויקרא וקרא לה' גברי ויבצר לחמריס יאל : (יא) אס כראש לעובד בני' קדש כהן שיקרא מסע עד קת מ' בשל ויבצר קדיש ויגלו : (יב) בני' קורא לתפסיר והקרבנס עשה וקרא עניין אחר יחזור ויזילא ס"ה ויקרא והקרבנס : (יג) דילג פסוק וכיוס השנייע ויבצר לחמריס יאל והא ערין אל סילנא כס"ה יקרא הקורא הפסוק בני' זכרס ומפסיר בשחולל ויבצר דוד ען סוף כשירה. כזכרת הפטרה חומס מקדס ישראל והזמניס : (יד) כשבה. מקדס כשבה וישראל והימייס. אזי ואומריס יקוס מורק חיי שנייד למנך ולקבל : (טו) חמריס חיק' מתפללין ותיקין דייט. והא הוא שנת כולל פ' של שנת ותחוס בו ג"כ (טז) מחזור ש"ץ כהפלה ואומר קדוש קדיש : י"כ. ק"ש. שירוס ואומריס. כימ לפי מנהגו (יז) שחמס י"ט נובגת זו יוקרה. לפי שעד היוס כיינו תלויס כדן כשעבוד וכו קיינו הפסוקים החוללס כמ"ס בשער השיר.